

Z A D R U G A R

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 5

Ljubljana, 20. maja 1939

Leto XV

Po občnem zboru

V nedeljo dne 14. maja t. l. se je po izvoljenih delegatih vršila XVII. redna letna skupščina naše nabavljalne zadruga.

Delegati in člani, ki so tej skupščini prisostvovali, so morali dobiti najlepši utis spričo poteka te skupščine in stvarne ter mirne razprave o vseh točkah dnevnega reda.

Poročilo upravnega in nadzornega odbora je bilo izčrpno in je pokazalo razveseljiv napredek glede uspehov zadruga in o njenem vzornem poslovanju. To nam daje upanje, da bodo spregledali končno tudi oni naši železničarji, ki stojijo še ob strani, in se pridružili zavedni armadi zadružnikov.

Železničarska nabavljalna zadruga napreduje, raste, zavest njenih članov se dviga, povezanost med njimi se krepi. Vzlic težkočam in nasprotovanju z raznih strani, korakamo nevzdržno naprej. Vemo, da smo mnogim trn v peti; prav to pa nas, oziroma bi moralo nas vse navdati s prepričanjem, da je naša ustanova za naš stan resnično potrebna. Zato se je bomo še bolj oklenili.

Železničarji, ki smo včlanjeni v naši nabavljalni zadrugi, vemo prav dobro, da je zadruga regulativ tržnih cen in da bi bili brez nje na milost in nemilost izročeni izkoriščanju privatne trgovine, ki bi sicer lahko po mili volji diktirala cene, ki jih slabo plačan železničar ne bi zmogel. Korist od zadruga imajo indirektno torej tudi oni železničarji, ki še niso v naših vrstah. Tem tovarišem naj bo to dejstvo v premislek in naj jih ta premislek dovede k odločitvi, da se pridružijo in nam pomagajo dograditi našo stavbo do one višine, ki jo hočemo doseči.

V naši zadrugi lahko dobimo vse potrebščine v dobri kvaliteti in po zmernih cenah. Čim bolj bomo zavedni in čim več nas bo, tem boljši bodo tudi v tem pogledu naši uspehi in večje naše koristi.

Novoizvoljeno vodstvo pa pozivamo, da še naprej dobro, previdno in vztrajno vrši svoje posle in izpolni pričakovanje članstva. Naj bo prepričano, da si bo v takem delu lahko pridobilo njegovo zaupanje. To bo tudi najboljša propaganda za našo gospodarsko ustanovo.

Upamo, da bomo na prihodnji redni skupščini slišali še lepše poročilo in še ugodnejšo bilanco.

Stvarno poročilo o skupščini je podano v naslednjem.

H. J.

XVII. redna letna skupščina dne 14. maja 1939

1. Konstituiranje skupščine.

Ob navzočnosti 67 delegatov, ki so zastopali 7110 članov, je otvoril tov. predsednik E. Klebel ob 8. uri XVII. redno letno skupščino ter po imenovanju zapisnikarja in overovateljev predlagal najprvo, da skupščina odpošlje udanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Petru II., pozdravno brzojavko g. ministrskemu predsedniku, g. ministru za promet, g. gen. direktorju drž. žel., g. ministru za finance in predsedniku Glavne zadružne zveze g. dr. Korošcu. Skupščina odobri soglasno prečitane pozdravne brzojavke.

Tov. predsednik pozdravi nato navzočega zastopnika g. direktorja ljubljanske žel. direkcije v. svetnika g. K. Zupaniča in zastopnika Zveze g. dr. Pečovnika, nakar prečita pismo zadržanega predsednika Zveze M. Štiblerja, ki se glasi:

Dragi zadrugarji!

Zelo mi je žal, da se ne morem osebno udeležiti Vašega občnega zbora. Zato Vas tem potom najlepše pozdravljam in želim Vašemu delu najboljše uspehe. Vaša zadruga je že doslej imela v naši Zvezi vodilno mesto, tako po kakovosti kot po obsežnosti poslovanja. Treba je samo vedeti, da so Vaši člani v 18 letih zadruginega obstoja prejeli preko 25.000.000 dinarjev kot ristorno; razen tega je zadruga splošno vplivala na pocenitev blaga, kar znaša še mnogo več. Materialna korist gre v mnoge desetine milijonov. Glede obsega poslovanja imejte pred očmi dejstvo, da so vse nabavljalne zadruge naše Zveze v l. 1938. imele prometa ca 279.000.000 din; od tega odpade samo na Vašo zadrugo nad 47.000.000 din ali skoraj 18%, dasi ima zadruga samo 10% celokupnega članstva naših nabavljalnih zadrug. V vseh teh naših zadrugah je včlanjenih namreč 86.000 članov, v Vaši pa 8000. Promet po članu je bil pri Vas lani 5935 din, v dravski banovini 5339 din, povprečno v državi pa 3264 din. Tudi ta podatek dokazuje, da delate odlično. Lastnih sredstev imate nad 12.000.000 din, medtem ko jih imajo vse zadruge v državi 50.395.000 din.

Dosegli ste lepe uspehe. Potrebno je, da ostanete najmanj na dosedanji višini, poskusite pa doseči še povolnejše stanje. To pa boste dosegli samo, ako bo med člani vladala vzorna zadrughna sloga. Storite vse, da svoje vrste še bolj strnete in še z večjimi silami stopate naprej v korist članstva in v ponos našega zadrughništva!

Najlepše Vas pozdravlja

Beograd, 12. maja 1939.

Miloš Štibler.

2. Po pozivu tov. predsednika, da bi delegati mirno in stvarno razmotrivali in sklepali o predmetih, ki so na dnevnem redu, preide skupščina k drugi točki dnevnega reda: **Branje poročila upravnega odbora o poslovanju zadruga** in letnih sklepih računov za l. 1938. ter njegovega predloga, kako naj se razdeli poslovni prebitek. Ker je bilo to poročilo delegatom že pred skupščino doposlano, bilanca ter račun izgube in dobička s pojasnili pa objavljena v števil. 4 „Zadrugarja“, in ker se je poročilo upravnega odbora pretresalo že na delegatskih in članskih sestankih, skupščina sklene, da čitanje poročila upravnega odbora o poslovanju zadruga odpade.

3. **Branje poročila nadzornega odbora** je iz istih razlogov prav tako odpadlo.

4. Razprava in sklepanje:

a) **Odobritev poročila upravnega odbora.** Poročilo je skupščina soglasno odobrila.

b) **Odobritev poročila nadzornega odbora.** Tudi to poročilo je skupščina soglasno odobrila.

c) **Odobritev letnih sklepnih računov.** K tej točki so nekateri delegati prosili za pojasnila. Tov. Hladnik: glede nagrad, ki jih zadruga priznava za delo in skrb pri odpremi robe, ki jo zadruga razpošilja članom na progo; tov. Pleterski: glede znižanja izdatkov za tisk „Zadrugarja“, glede podpor, obresti in neizterljivih dolgov; tov. Žilič: glede kavcije zadruginih uslužbencev; tov. Repič: glede prioriteten obligacij pri Ljubljanski kreditni banki; tov. Bračič: glede dolžnikov, nagrad upravnemu in nadzornemu odboru, ter glede postavke „Administrativni stroški“.

Predsednik na stavljen vprašanja imenovanih delegatov zaporedoma odgovarja:

Pri pošiljanju embalaže oziroma robe imajo mnogo posla skladiščniki in drugo, večinoma nižje osebje, ki se potrudi in skrbi, da se embalaža pravočasno zbere in da se pošiljke čimprej dostavijo članom. Te uslužbence zadruga nagradi odnosno jih odškoduje s tem, da jim dostavi brezplačno manjše količine živil, ali izda nakaznice za nakup blaga.

Postavka za združno propagando je res visoka, se je pa napram lanskemu letu za ca 20.000 din znižala. V tej postavki je vsebovan tudi tisk „Zadrugarja“. Svojčas smo izdajali za tisk naše revije še več in smo bili prišiljeni prenesti tisk „Zadrugarja“ izven Ljubljane, dokler nismo dosegli povoljnije cene.

Podpore so se znižale. Prejšnje leto smo iz tega naslova izplačali 90.000 din, zadnje leto pa 55.000 din.

Neizterljivi dolgovi znašajo 18.045 din. Pri ogromnem našem prometu je to majhna vsota. Ti dolgovi nastanejo, če n. pr. član umre, če je odpuščen itd.

Kavcije. Naši uslužbenci, odgovorni poslovodje špecerije in manufakture, vlagajo stalne kavcije, kar jim odtegujemo od plač. Odtegljaji se nalagajo pri naši Kreditni zadrugi na vinkulirane hranilne knjižice, ki so v našem depozitu. V primeru nedostatkov prizadetemu kavcijo zasežemo.

Glede prioritetnih delnic smo zadevo pojasnili že na lanski redni letni skupščini. Pred petimi leti, ko je izšla uredba o zaščiti bančnih zavodov, smo imeli pri Ljubljanski kreditni banki 1.800.000 din vlog. Posrečilo se nam je, da smo ves ta kapital rešili — izvzemši 300.000 din. Za ta znesek smo kupili delnice, ki se nam obrestujejo po 4%, dočim bi se nam ta denar kot vloga obrestovala samo po 2%. Ob prvi možni priliki bomo te delnice vnovčili.

Dolžniki člani. Prejšnje leto je znašala ta postavka za skoraj pol milijona din več kot znaša v minulem poslovnem letu. K temu pojasnujem: Fondu za zgradbo stanovanjskih hiš smo od l. 1934. dalje nakazali 2.000.000 din, kar vodimo še kot dolg Fonda do zadruge. Stvar še ni dokončno rešena, zato ne moremo postavke voditi pod tč. 7, tudi ne pod tč. 8, temveč pod tč. 4, ker nam je Fond v resnici dolžan. Na drugi strani pa, kar smo Fondu nakazali na kupnini za stavbo na glavnem kolodvoru, se najemnina vedno znižuje in znaša sedaj samo še 35.000 din; torej toliko manj, kolikor so znašale obresti od kapitala, ki smo ga izplačali Fondu.

Dolg Zveze. To je parcela v Gozdu-Martuljku. Nadaljnji dolžniki: N. pr. Rogaška Slatina za steklenice, ki še niso prišle vrnjene nazaj, in razne firme, s katerimi smo v poslovni zvezi in ki obračun z njimi izkazuje njihovo obremenitev.

Odškodnine upravnemu in nadzornemu odboru. Ugotavljam, da so svojčas znašale nagrade tem funkcionarjem mnogo več, sedaj znaša najvišja nagrada 990 din (to je za predsednika); v ostalem so bile te nagrade pred 3 leti od skupščine odobrene. Poudarjati tudi moramo, da so bili vsi odborniki, kar se njih dela tiče, na mestu.

Postavka, ki v drugič navaja razne administrativne stroške, vsebuje predvsem članarino Združenju trgovcev, dalje stroške za pravila, prevode, prispevke za sprejeme gostov itd. Če skupščina želi, lahko navedem v detajlu vse postavke. (Skupščina na to ne reflektira.)

Po teh pojasnilih je bila odobritev letnih sklepnih računov soglasno sprejeta.

č) Odobritev predloga za razdelitev poslovnega prebitka. Po kratki debati, v katero so posegli tov. Bračič, Ropret,

Žilič, Novšak, Majer in Pleterski, je bil ta predlog soglasno sprejet in upravnemu ter nadzornemu odboru soglasno podana razrešnica.

5. Razprava in sklepanje o predlogu mariborskih delegatov: Nabavljalna zadruga usl. drž. žel. v Ljubljani naj se deli v 2 samostojni zadrugi in to Ljubljana in Maribor s pripadajočima področjima. — Obravnava točk 6., 7. in 8.a, dnevnega reda.

Predsednik ugotavlja, da delitev zadruge v dve ustanovi po zakonu in združnih pravilih ni mogoča; možna je samo likvidacija ali fuzija zadrug. Zakonodavec je očitno hotel, da se zadruge jačijo, ne pa delijo v drobce, ki sami zase nič ne pomenijo. Interes slovenskih železničarjev je, da so vsi povezani v eno, močno in nerazdeljivo gospodarsko ustanovo, ki jih lahko ščiti in jim donša koristi. Včeraj se je vršila temeljita razprava na sestanku delegatov mariborskega in ljubljanskega okrožja ter je bil storjen sklep, da se na skupščini točka 5. ne razpravlja in mariborski delegati svoj predlog umaknejo; nadalje, da se umakne tudi predlog pod tč. 6. dnevnega reda, v kolikor ni v skladu s predlogom o spremembi čl. 30. združnih pravil. Obenem se razveljavijo točke 3., 4., 5. in 6. sklepov lanske skupščine glede avtonomije Maribora, v kolikor niso v skladu z novim čl. 30 pravil.

Na podlagi izjave tov. predsednika je o tej najbolj kočljivi točki dnevnega reda sledila razprava in debata, ki je bila povsod na dostojni višini.

Tov. Žilič predlaga, da skupščina sklene, da se enkrat za vselej preneha s predlogi, ki bi šli za tem, da se naša zadruga razdruži.

Tov. Ferik isto tako skupščino poziva, da naj ne igra več Ljubljance in Mariborčane.

Tov. dr. Pečovnik, zastopnik Zveze, predlaga v imenu Zveze, da ostane zadruga takšna kot je. Posebno v sedanjih kritičnih časih ne gre cepiti naših sil in deliti združno premoženje. Debata naj se skrajša, medsebojno predbacivanje med Ljubljano in Mariborom je nepotrebno, to je že preživelo stališče.

Tov. Bračič izjavlja, da se s spremembo čl. 30 pravil glede avtonomije Maribora vse spremeni, na kar ne more pristati.

Tajnik tov. Luschićki poda k vprašanju še enkrat točno pojasnilo:

Na včerajšnjem sestanku so se delegati zedinili, da se točka 5. dnevnega reda na skupščini ne razpravlja, tudi točka 6. se ne razpravlja, sklepi lanske skupščine se razveljavijo, v kolikor niso v skladu z zakonom in pravili. Ko je upravni odbor hotel te sklepe izvajati, je sprevidel, da niso vsi izvedljivi. Zato je bil sestavljen poslovník, ki ga je ves upravni odbor soglasno sprejel. Na podlagi tega

poslovnika je sestavljen nov čl. 30 pravil, ki vsebuje vse, kar je mogoče nuditi, in ta čl. 30 pravil se glasi:

„Čl. 30.

1. Ljubljanski upravni odborniki (čl. 19 t. 1 pravil) tvorijo ljubljansko, mariborski pa mariborsko sekcijo upravnega odbora.

2. Upravni odbor izvoli iz svoje srede (§ 19 zakona) ožji poslovni odbor, ki sestoji iz 6 (šest) članov, in sicer iz 4 članov ljubljanske in iz 2 članov mariborske sekcije.

3. Upravni odbor odredi člane v poslovni odbor na seji, kjer se določi tudi delokrog poslovnega odbora. Na sejah se morajo izvršiti tudi vse spremembe članov poslovnega odbora. Sklepi in vse odredbe poslovnega odbora se morajo vpisati v sejni zapisnik.

4. Poslovni odbor odloča v imenu upravnega odbora in po njegovem nalogu v mejah pooblastila, katero mu je dal upravni odbor, izrečno odrejene posle upravnega odbora, kot: sprejeme članov, prestanke članstva, tekoče redne nabave robe do višine, ki jo odredi upravni odbor, odobravanje kreditov članom, administrativne in propagandne posle itd.

5. Radi obstoja in delovanja poslovnega odbora se ne zmanjša odgovornost ostalih članov upravnega odbora; člani poslovnega odbora pa odgovarjajo ostalim članom upravnega odbora nerazdelno za vso škodo, ki bi nastala vsled nepravilnega opravljanja poverjenih jim poslov in za katere odgovarja ves upravni odbor.

6. Poslovni odbor odloča o predmetih, ki spadajo v njegovo pristojnost, na sejah. Seje poslovnega odbora se morajo vršiti najmanj enkrat na mesec. Na sejah morajo biti navzoči vsaj štirje člani poslovnega odbora. Seje sklicuje in jim predseduje predsednik upravnega odbora, oziroma, če je ta zadržan, njegov namestnik (podpredsednik, najstarejši član upravnega odbora). Glede vodenja sej veljajo smiselno predpisi, navedeni za seje upravnega odbora (čl. 28 pravil). Zapisniki, ki jih vodi poslovni odbor, se morajo prečitati in sklepi odobriti na prvi prihodnji seji upravnega odbora.

7. Sekciji upravnega odbora v Ljubljani in v Mariboru vodita področji svojih prodajaln po poslovníku, ki ga izdelata upravni odbor. Dolžnost vsake sekcije je, da vodi evidenco svojih združnikov, skrbi za redno plačilo deležev, odobrava članom svojega področja kredite, nadzira blagajniško, kreditno in robno poslovanje svojega področja, predlaga upravnemu odboru sprejeme, nastavitve, odpuste, napredovanja in kaznovanja uslužbencev svojih prodajaln, nabavlja in plačuje blago v obsegu, ki ga ji določi upravni odbor, da določa s predhodnim odobrenjem upravnega odbora cene za svoje področje, in da vodi knjigovodstvo za svoj promet, o katerem izdelata tudi polletni in letni obračun.

8. Sekciji odločata o predmetih, ki spadajo po poslovníku v njun delokrog, na sejah. Te seje se morajo vršiti najmanj vsak teden. Na sejah ljubljanske sekcije morajo biti najmanj štirje, na sejah mariborske sekcije pa najmanj trije člani navzoči. Seje ljubljanske sekcije sklicuje in jim predseduje predsednik upravnega odbora, mariborske sekcije pa načelnik, ki ga sekcija izvoli.

9. O svojih sejah mora voditi vsaka sekcija po določbah čl. 28 pravil zapisnik, ki se mora z vsemi predlogi, ki jih stavi sekcija, prečitati in sklepi odobriti na prvi prihodnji seji upravnega oziroma poslovnega odbora.

10. Za proučavanje posameznih poslov in posameznih panog gospodarstva zadruga more upravni odbor določiti iz svoje srede tudi ožje odseke od najmanj treh članov, da točno proučijo poverjene jim posle in da stavijo upravnemu ali poslovnemu odboru konkretno izdelane predloge. Odsekom predseduje predsednik upravnega odbora, če je tudi on član odseka, sicer pa načelnik, ki ga odsek izvoli.“

S tem so torej sklepi lanske skupščine v toliko popravljeni, da so v skladu z zakonom in pravili. Tako n. pr. zadruga ne more dajati dvojnih povračil, osebje sprejema le upravni odbor — Maribor jih lahko samo predlaga — itd.

Tov. Pleterski izjavlja, da skupščina lahko z zaupanjem vzame na znanje, kar so delgati na včerajšnjem sestanku sklenili. Kakor je država povezana z vsem narodom, tako naj tudi naša zadruga ostane povezana z vsem članstvom. Ne bomo več govorili o Ljubljani in Mariboru, vsi smo in ostanemo samo zadružniki.

Tov. Šinkovec pojasnjuje potek delegatskega sestanka na predvečer skupščine, v kolikor se je dotikal zgradbe prodajalne v Mariboru. Odločiti se za to novo zgradbo ni bilo lahko, ker so bili pač pomisleki finančnega značaja. Vendar je treba priznati, da je Mariborčanom nova prodajalna potrebna, ker so jim lokali, ki jih imajo na glavnem kolodvoru v najemu, tako rekoč že na pol odpovedani. Ker je predsednik presenetil delegate z brzojavko, da je Zveza v ta namen odobrila posojilo po 45%, so vsi delegati končno pristali na to, da se v Mariboru zgradi nova prodajalna. Mariborčani naj vedo, da jim Ljubljančani nikakor niso nevoščljivi, če dobijo, kar potrebujejo; vendar pa naj ne prihajajo več z novimi zahtevami, zlasti ne s takimi, ki jih ni mogoče realizirati. V bodoče naj bo več medsebojnega zaupanja!

Tov. Ropret izreka zahvalo upravnemu odboru, da je uvidel potrebo, da se ljubljanski in mariborski delegati še pred skupščino porazgovorijo o predlogu za osamosvojitev Maribora, za kar obstojajo tehtni argumenti. Zlasti pa je nova stavba neobhodno potrebna in je lepo, da so tudi Ljubljančani to priznali.

Tov. Srakar predlaga, da se v čl. 30 pravil v točki 7 doda za besedami: „odobrava članom svojega področja kredite, nadzira blagajniško, kreditno in robno poslovanje“ še besede: „svojega področja“. (V zgornjem tekstu čl. 30 je to že upoštevano.) Mariborska sekcija nadzira v Mariboru, ljubljanska pa v Ljubljani. Glede zidave hiše v Mariboru pripominja, da bo amortizacija zadeva vsega članstva. Izpadek bo na dobičku, zvišale se bodo cene, ali pa se bodo zmanjšala povračila. Morda bi se dalo kaj prihraniti pri podporah, posebno sedaj, ko zadruga pošilja otroke na letovanje v Gozd-Mar-

tuljek. Ustvaril bi se lahko prihranek v računu izgube in dobička pri postavki „Odpis nepremičnin“ s tem, da bi se odpis znižal od 3% na 2,5% ali na 2%.

Besedo povzame nato tov. predsednik in izvaja:

Glede stavbe v Mariboru omenjam, da zadruga sama ne bi mogla nuditi sredstev. Upravni odbor je stal tudi sicer na stališču, da mora skupščina odobriti višino stroškov zanj in s tem v zvezi povišanje zadolžitve zadruga na posameznega člana. Že lani je upravni odbor prosil za posojilo pri Zvezi, toda takrat tudi ta ni imela sredstev na razpolago. Zaposili smo za posojilo tudi drugod, ali nismo imeli uspeha. Nekateri ponudbe so bile sicer razmeroma ugodne, nobena pa ni dosegla ugodnosti, ki smo nanjo računali, ako dobimo posojilo pri Zvezi. Nanjo smo se še ponovno obrnili. No, včeraj smo dobili po telefonski intervenciji brzopjavko, da nam Zveza odobrava 1,5 milijonov dinarjev hipotekarnega posojila po 4,5%. Kakor že poudarjeno, je stavba v Mariboru res potrebna. Če kalkuliramo z dosedanjem najemnino, z obrestmi od najetega posojila, z dohodki od stanovanj, ki se bodo oddajala v novi zgradbi, pridemo do zaključka, da bo treba povsod in mnogo štediti, da bomo krili odplačila na našem novem dolgu.

Po sklepu včerajšnje konference in po današnjih izjavah je torej nova stavba v Mariboru zasigurana. Z ozirom na to pa je potrebno, da se zadolžitev zadruga po članu zviša na 1750 din. Dolžnost upravnega odbora bo, da pri gradbenih delih in opremljenosti prodajalne doseže najnižje cene. Treba bo delati tako, kakor smo delali pri zgradbi Mladinskega doma. Upravni odbor je tudi sklenil, da proda zadr. parcelo v Mariboru. Zanj imamo nekaj interesentov. Če bomo to parcelo ugodno prodali, lahko takoj odplačamo večjo vsoto na račun pri Zvezi najetega posojila. Zato prosim, da sprejmete predlog upravnega odbora, da se stavba v Mariboru zida, in predlog, da se sme zadruga na vsakega člana zadolžiti za 1750 din.

Tov. Hladnik pripominja glede zadolžitve zadruga na člana od dosedanjih 1500 din na 1750 din: Delegati morajo članstvu obrazložiti, da ta zadolžitev ne predstavlja dolg člana, nego da je stvar formalnega značaja, ker ostane nova stavba last zadruga.

Tov. predsednik doda k temu, da ta zadolžitev ni v zvezi z garancijo članov, ki jo nudijo s svojimi deleži.

Tov. tajnik formulira nato predloge k točki 5., 6., 7. in 8.a dnevnega reda:

1. Točka 5. se odkloni.

2. Točka 6. se odkloni v toliko, v kolikor sklepi lanske skupščine glede avtonomije Maribora v točkah 3., 4., 5. in 6. niso v skladu z

novim čl. 30 pravil, ki ga naj skupščina sprejme k točki 7. dnevnega reda.

3. K točki 7. dnevnega reda naj skupščina odobri nov člen 30 pravil s prečitanim besedilom in s spolnitvijo, ki jo je predlagal tov. Srakar. Nadalje skupščina sklene po predlogu upravnega odbora še k točki 7.: V čl. 28, točka 2. pravil naj se zamenja številka in beseda „8 (osem)“ z besedo „polovica“.

4. K točki 8a dnevnega reda naj skupščina sklene, da sme upravni odbor zadolžiti zadrugo s posojili do 1750 din na člana.

Vsi ti predlogi so bili od skupščine soglasno sprejeti.

K točki 8b. dnevnega reda: Določitev najvišje vsote, do katere sme zadruga članom dajati robo na kredit, sklene skupščina, da zadruga sme članom dajati robo na kredit do največ dvomesečnih njihovih prejemkov. Pri kreditnih nakupih manufakture sme upravni odbor v tem okvirju dovoljevati odplačevanje dolga v 6 obrokih, izjemoma v 10 obrokih z zaračunanjem 6% zamudnih obresti.

9. Dopolnilne volitve članov upravnega in nadzornega odbora in volitve namestnikov za člane obeh odborov.

Po sporočilu tov. predsednika izpadejo iz upravnega odbora: Klebel, Lavrič, Ogrin, Vrhovšek; iz nadzornega odbora pa Frole in Žorga.

Po krajši debati je bil sprejet predlog, da se sestavi kandidacijski odsek, ki naj skupščini stavi tostvarne predloge.

Po posvetovanju je kandidacijski odsek predlagal za upravni odbor tovariše: Klebel, Lavrič, Ogrin, Vrhovšek, to je, da ostane upravni odbor tak, kot je bil doslej. — Predlog je bil sprejet. Za namestnike v upravni odbor predlaga kandidacijski odsek tovariše: Repina, Dermelj, Zorman, Pleterski, Škodec, Natek, Švarc. — Predlog je bil sprejet. — Za nadzorni odbor je bil stavljen predlog: Tekavec, Šinkovec. — Predlog je bil sprejet. Za namestnike pa: Hladnik, Zitterschlager, Ropret, Babošek. — Predlog je bil sprejet.

10. Sklepanje o predlogih upravnega odbora. Upravni odbor predlaga, da velja kot gotovinski nakup oni, ki se plača ob naročitvi blaga. Izjemoma pa so deležni gotovinskega povračila tudi člani iz Ljubljane, Maribora in z Jesenic, ki plačajo nakup 5 dni po izstavitvi računa; na progi pa tisti, ki izvršijo nakup med mesecem, pa ga prvega naslednjega meseca poravnajo, ter upokojenci na progi, ki poravnajo račun po poštni položnici 5 dni po prejemu blaga. Ta izjema pa velja le za tiste člane, ki vse leto nepretrgoma v določenem času poravnajo svoje nakupe. Po predlogu tov. Žiliča se ta predlog upravnega odbora v celoti sprejme, s spremembo, da se v obeh primerih dovoli 10 dni (mesto 5) časa za poravnavo računa.

11. **Sklepanje o predlogih in pritožbah združnikov.** Sprejme se predlog, da se povračila članom priznavajo kot odplačilo rednega obroka za nabavo manufakture. V primeru (predlog upravnega odbora), da je izplačilo povračila manjše kot redni obrok, se odtegne samo diferenca. Ostali predlogi so bili odklonjeni, odnosno sprejeti samo kot nasvet in sugestije upravnemu odboru.

12. **Odobritev poslovnika za izvrševanje nadzorstva s strani nadzornega odbora (čl. 84. pravil).**

Sprejet je bil nov poslovnik, ki so ga dobili vsi delegati obenem s poročili upravnega in nadzornega odbora.

13. Slučajnosti.

Predsednik nadzornega odbora tov. Furlan ugotavlja, da se je pri volitvah članov v upravni in nadzorni odbor izvršila pogreška. Po čl. 19 združnih pravil ne morejo biti izvoljeni v upravni in tudi ne v nadzorni odbor (čl. 33 združnih pravil) člani, ki poslednji dve leti pred skupščino v zadrugi niso dosegli povprečka letnega nakupa. Tega povprečka tov. Šinkovec po podatkih zadruga ni dosegel. Zato je treba mesto njega v nadzorni odbor izvoliti drugega člana.

Po tem opozorilu skupščina izvoli v nadzorni odbor mesto tov. Šinkovca tov. Froleta.

Po obravnavanju še nekaterih manj važnih vprašanj je bila lepo uspela skupščina ob 13.30 zaključena.

P R E H R A N A

MAK V MEDICINI IN PREHRANI.

Iz makovega semena in makovega soka, ki ga pridobivajo iz makovih stebelc, se pripravljajo različna zdravila, ki imajo namen človeku ublažiti bolečine. Na receptih, s katerimi gremo od zdravnika v lekarno po zdravila, opazimo včasih besede: narkotin, kofein, morfij, papaverin itd. To so pomirjevalna sredstva, primešana drugim snovem, ki jih zdravilo vsebuje. Ta zdravilna sredstva se ne pridobivajo iz našega maka, ampak iz maka, ki ga uvažamo iz vzhodnih dežel. Maka imamo na svetu čez sto različnih vrst. Mak, ki raste v Indiji,

Perziji, Mali Aziji in na Kitajskem, vsebuje dosti opija. Iz opija se pozneje pripravi morfij. Opij se nahaja v mlečnih makovih stebelcih. Na Kitajskem je gojenje opija strogo prepovedano, vendar ga gojijo v oddaljenih pokrajinah, kamor roka oblasti ne seže. V Mali Aziji pa ležijo makova polja po vsej deželi. Žanjejo ga v maju, juliju in jeseni. Prodajajo ga v Smirno in Carigrad, kjer ga pokupijo evropski trgovci, ki ga potem naprej prodajajo.

Vzhodni narodi opij tudi kadijo. Za kajenje opija imajo posebne pipe, nekakšne dolge, ozke palčice z malo glavico na zgornji strani blizu ust. Najstrastnejši kadilci opija so Kitajci. Vendar se je kajenje opija zaneslo na Kitajsko šele v osemnajstem stoletju. Zanesli so ga mornarji iz Indije in Perzije. Tam so kadili opij že

več stoletij pred Kristusom. Toda danes so Kitajci od vseh drugih narodov opiju najbolj vdani. Kitajski narod je zelo borno hranjen, in bog ve, če ni iskati tu vzroka, da se je Kitajec tako strastno oprijel opija. Omamljenost mu vsaj za nekaj časa uteši zahtevo po hrani.

Kajenje iz opijeve pipe je tudi močno razvito med francoskimi mornariškimi častniki. Navadijo se nanjo, ko križarijo v tamkajšnjih vodah. Neki častnik je nekoč pravil, kako strašno slabo mu je postalo, ko je prvič poizkusil kaditi opijevo pipo. Toda polagoma se je privadil, in zdaj komaj čaka, da nanese prilika, da more kaditi. Kajenje opija je tudi v francoski armadi strogo prepovedano. Opij vpliva porazno tudi na človeško duševnost. Ljudje, ki so v takem omotičnem stanju, se ne zavedajo, kaj govore, in marsikatera diplomatska skrivnost je bila vohunom razodeta po kadilcu opija. Na drugi strani pa trdijo kadilci, da jih vpliv opija prenese v čudovita razpoloženja.

Morfij, ki se tudi pridobiva iz maka, je najmočnejše omotilno sredstvo. Zdravniki nam ga predpišejo samo v izrednih primerih. Z morfijevimi injekcijami ali kapljicami lajšajo človeku smrtni boj. Človek spi, ne čuti bolečin, se ne zaveda, smrtni boj pa se razvija nemoteno do konca.

Morfinisti živijo stalno pod vplivom morfija. V iniciranju morfija so tako izvežbani, da ne rabijo zdravniške pomoči. Ti ljudje so ob kaki posebni priliki okusili vpliv manjše količine morfija in se tako navadili nanj, da jim brez njega ni živeti. Pod stalnim vplivom morfija njihov duh in organizem naglo propada, po svetu hodijo samo še kosti, koža in oči!

Mak v domači porabi.

Da ima tudi naš mak omotilne snovi, vedo na veliko nesrečo tudi neka-

tere naše kmetijske žene. Koliko kmetiskih otrok je ostalo duševno in telesno zaostalih, ker so kot dojenčki morali sesati krpico, napolnjeno s stolčnim makom, pomešanim s sladkorjem. Matere, ki so odšle opoldne na polje in so se vračale domov šele proti večeru, so se posluževale tega pripomočka, da bi se otrok ne zbudil, preden bi se ne vrnile. Poznam hišo, kjer je moralo vseh osem otrok v njihovi najnežnejši dobi uživati makovo seme! Vseh osem otrok je slabo razvitih, trije izmed njih so pa pravi revčki.

Da ima mak v sebi neko čudovito moč, so slutili že stari narodi in so ga uporabljali že takrat za pomirjenje bolečin pri ranah. Mak omoti živčevje, ki je najbolj občutljivo. Tudi so ljudje verovali, da jim vse leto ne bo zmanjkalo denarja, če se ga bodo o božiču in novem letu navedli. Novoporočene pare so potresali z makom, češ, da bodo imeli več sreče. Toda, če bi makovo seme zašlo v nevestine čevlje, bi zakon ostal brez otrok. Mrtvim so dajali mak seboj v grob, da se njihove duše po smrti ne bodo vračale.

Mak v kuhinji.

Čeprav vsebuje makovo seme, ki ga uporabljamo v prehrani, nekoliko omotilnih sredstev, je mak po nekaterih deželah zelo priljubljen. Tista mala količina opija, ki je v njem, vpliva na naše živce še posebno dobro. Z makom bo tako kakor z vsemi drugimi stvarmi: če z uživanjem pretiravamo, nam škodijo, če jih uživamo zmerno, nam koristijo. Mak ni drag. Kilogram makovega semena stane din 16— do din 18—. Osminka maka, ki stane dobra dva dinarja, nam zaleže zelo veliko. Mak zmeljemo na kavni mlinček, ali pa ga nam zmeljejo že kar v trgovini. Po večini prodajajo makovo seme v trgovinah s semenami. Maka naj nam zmeljejo samo toliko, kolikor ga bomo

rabili v enem tednu. Pozneje dobi zmleti mak grenak okus. Mak ima zelo prijeten okus, ko je pomešan s sladkorjem. Poleg lahkinih pomirjevalnih snovi vsebuje mak dosti sladkorja in maščobe. Zmletega moramo takoj shraniti v dobro zaprti posodi. Zmleto makovo seme, pomešano s sladkorjem, pa morda tudi s cimetom, uporabimo lahko pri vseh močnatih in mlečnih jedeh: široki rezanci, krompirjevi valjanci, mlečen riž, mlečna kaša, mlečni beli zdrob itd.

Makovi rogljički, omlete, štrukeljčki, zavitek in potica, so posebne slaščice. Makov nadev pripravimo takole: Približno en četrt kg zmletega ali stolčenega poparimo z mlekom, da dobimo gosto kašo. Nadevu primešamo dva rumenjaka in toliko sladkorja ali medu, da je nadev sladak. V kuharskih knjigah bomo našli še druge nadeve, ki so združeni z večjimi izdatki. Za dobre makove rogljičke napravimo testo kakor za krofe. Za zavitek ali potico pa navadno vlečemo testo.

Mak spada med tiste dobrote, ki niso drage in zato dostopne slehernemu gospodinjstvu. Radi zdravja in radi sprememb in pa radi preproste priprave jedi z makom razveselimo naše rodbine vsaj enkrat ali dvakrat na mesec s kako makovo jedjo.

Megličeva.

ZELENJAVA IN NJEN VPLIV NA NAŠE ZDRAVJE.

V pravilni izbiri in uporabi hrane je skrivnost ohranitve našega zdravja in preprečitve bolezni. V naši domači zelenjavi nam nudi narava obilico take tečne in zdravilne hrane, zlasti ako jo uživamo kolikor mogoče v surovem stanju.

Naj navedem v sledečem nekaj naših domačih zelenjadnih sort in njih pomen in vrednost za naše zdravje.

Solata. Zaradi njenih izbornih učinkov na naš organizem jo moramo

upoštevati kot prvakinjo med našo povrtnino. Pospešuje prebavo, čisti kri; nas osvežuje, pomirja živce in razdeljuje vročino v želodcu. Vse listnate solate so bogate z organskim železom, kalijem, natrijem ter vsebujejo mnogo apna. Posebno veliko natrona je v regratu, mladih koprivah, kislici itd. Najbolj priporočljiva je seveda priprava solate mesto z jesihom, s citronovim sokom in olivnim oljem. Dober okus solate naj se ne pokvari s preveč začimbami, kakor s poprom, česnom itd.

Špinača. Ta zelenjava se v zadnjem času zelo ceni. Ker vsebuje mnogo kalija, apna, železa in tudi fosfornih zmesi, je priporočljiva za slabokrvne otroke in tudi odrasle osebe. Zelo dobra je surova, kot solata na rezance zrezana ter pomešana z drobno sekljano čebulo, oljem in limonovim sokom.

Drobnjak. Vsebuje poleg kalija mnogo apna, železo, fosfor, uatron, magnezijo, klor, žveplo, nekoliko beljakovine in ogljikove vodane.

Pogosto uživanje drobnjaka odstranjuje zasluzenje pljuč in pospešuje menstruacijo.

S surovim maslom namazan kruh in potresen z drobnjakom diši izvrstno.

Zelena. Zelo zdrava zelenjava. Spada predvsem med ona sredstva, katera odstranjujejo napenjajoče pline in zbiranje sečnine (vodenica). Gomolj kakor tudi listi krepijo živce in čistijo kri. Priporočljivo posebno pri obolenju ledvic. Kuhan gomolj zelene je eno izmed najboljših zdravilnih sredstev proti revmatizmu. Za omenjene bolezni priporočajo razni zdravniki to sredstvo kot neoporečno. V ta namen se mora použiti kuhana korenina in voda, v kateri se je kuhala. Zdravljenje traja nekaj tednov. Razume se, da se v tem času ne sme uživati hrana, katera povzroča sečno kislino, kakor meso, jajca, stročnice, sir in riž. Poznani so ljudje, ki so

bili zaradi revmatizma že vsi krivi in hromi in so po zdravljenju z zeleno popolnoma okrevali.

Redkev. Poznamo pomladanske, polne in zimske redkvice. Prve vsebujejo mnogo natrona, kalija in apna. Bogatejša z redilnimi solmi je črna redkev, ki vsebuje še magnezijo, fosfor, žveplo, klor in kremenčevo kislino. Posebno je priporočljiva pri kroničnih bronhialnih in črevesnih katarjih, sluzasti naduhi, zasluženju pljuč, pesku v ledvicah in sečnem mehurju. Nepravilno pa je, da narežemo redkev na ploščice in pustimo, da sok izteče, ker uživamo nato samo lesne dele redkve.

Sok redkve, pravilno uživan, se pa priporoča kot sredstvo zoper žolčne kamne.

Kumara. Njena domovina je Azija. Tam jo še danes uživajo surovo s kruhom. Pripravljena kot solata ali zelenjava, je humara zdravilna pri mrzlici, navalu krvi, žolčnih kamnih, pri slabem odvajanju žolča, pri melanholiji in hysteriji. Posebno priporočljiva za nervozne ženske. Ker vsebujejo mnogo kalija, ženejo zelo na vodo. V kumarah je sladkor, natron, apno, fosfor in klor, kar še poveča njihovo zdravilno vrednost. Kumare so dostikrat skrivljene in imajo grenak okus in to le takrat, kadar jih sonce preveč obseva. Pri pripravi kumarčne solate je treba upoštevati tole: Ko je bila kumara zrezana na ploščice, ne sme stati toliko časa, da odda vodo, ker se s tem izlužijo imenovane dragocene redilne soli in preostane povečini lesovina, ki povzroča napenjanje. Na zrezano kumaro je treba tedaj dati takoj precelj olja in dobro zmešati, nato nekaj limonovega soka in zopet mešati in potem malo posoliti.

Malokomu bo morebiti tudi znano, da je sveži sok kumar učinkovito lepotilno sredstvo za kožo obraza, ki jo naredi mehko in voljno.

Por. Vse premalo ga uporabljamo in uživamo. Njegova korenina (spodnji beli del) je izborna zelenjava, ki čisti kri, ker vsebuje še enkrat toliko železnih soli kot špinaca, potem mnogo natrona, zadostno kalija in apna ter fosfora; malo pa beljakovin in ogljikovih vodonov, celuloze in eteričnih olj. Zaradi množine natrona je zdravilno sredstvo za bolne na kamnih in pesku v sečnini. Bolnim na pljučih zamore koristiti, ako ga uživajo kuhanega z medom.

Česen. Da je zdrava zelenjad, je splošno znano. Manj znano pa je, da zamore česen postati škodljiv, ako ga v večji množini uživamo. Eden do dva stroka na dan pospešujeta prebavo, v večjih množinah pa povzročuje bolečine v želodcu, slabosti, notranji nemir in napenja. Za ljudi, ki trpe zaradi navala krvi in razburjenosti, posebno za bolne na pljučih, žolčnem kamnu, krvavitvi seča, pa česen ni. Pomaga pa pri kroničnem katarju in napadih naduhe.

Čebula. Spada med ona zelišča, katera je znanstveni svet še pred nedavnim časom po strani gledal. Spadala je pač med ona preprosta, a učinkovita sredstva, ki prihajajo iz lekarne stvarnika. Danes ji je v zdravilstvu priznано častno mesto, ki ji po pravici pripada. Dognano je, da sok čebule deluje na ledvice, da odganja ledvični pesek in razkraja ledvične kamne. Pri vodenici in prsnem katarju je čebulin sok, pomešan z malo sladkorjem, izboren lek. Drobnorezana čebula, potresena na kruh, namazan s surovim maslom, odganja vetrove in gliste ter pospešuje prebavo. Za odpravo nahoda in katarja se priporoča použiti večkrat na dan žlico zrezane čebule in istočasno okopati noge v topli vodi. Ako se potegne skozi nosnice sok čebule, pomešan z jesihom, ustavi najmočnejše krvavenje iz nosa. Znano je, da pri pikku čebele ali ose preneha bolečina, ako pičeno mesto namažemo s čebulo.

Ozeblina dostikrat izginejo, ako opečeno čebulo polagamo na nje 2—3-krat na dan. Pri izpadanju las namazemo napadeno mesto s polovico surove čebule. V nekaterih primerih čebula presenetljivo pomaga. Ker vsebuje mnogo fosforja, poživilja ves organizem. Poleg fosforja vsebuje čebula še kalij, apno, žveplo, mangan, klor, natron in še druge snovi.

Pri starih Egipčanih je bila čebula že narodna hrana kakor je danes še pri Arabcih. Tudi na našem jugu jo uživajo v velikih množinah. Zato so pa pri njih rakova obolenja skorajda neznanca.

Paradižnik. Ta zelenjava je prišla k nam iz južne Amerike. Paradižnik, narezan na ploščice in paprika na rezance, pomešana, začinjena z oljem in limonovim sokom ter malo soli, podajata v vročem poletju osvežujočo solato. Uživanje paradižnika se priporoča pri črevesnih obolenjih in boleznih na jetrih.

Korenček. Najbolj uporaben je kot ukusna priloga k surovi zelenjadni solati. Nastrga se drobno na strgalniku (ribežnu). Ako ga uživajo otroci, jim odganja gliste. Sok korenčka, sveže izprešan, je izborno sredstvo proti žolčnim kamnom, kašlju, hripavosti, mršavosti, vraničnem obolenju, zgagi, zaprtju ledvic in mehurja. Vsebuje mnogo natrona, apna, magnezije, fosforja, kalija in sladkorja.

Korenje je učinkovito zaradi množine redilnih snovi.

Rdeča pesa ima izredno veliko zdravih lastnosti pri boleznih ledvic, želodca kakor tudi pri slabokrvnosti. Vse te lastnosti se pa žal izgube, ako peso predolgo kuhamo. Ostanjejo pa, ako jo na strgalniku nastrgamo ter ji pridamo nekoliko sladkorja (da se omili njen trpki okus) in prilijemo nekoliko olivnega olja ter limonovega soka. Priporočljiva kot

priloga raznim solatam. Marsikateri bolnik na ledvicah je doživel že po rednem uživanju rdeče pese presenetljive uspehe.

Kolerabe se zamorejo tudi uporabiti kot priloga k surovi zelenjadni solati. Olupimo ter nastrgamo jih na ribežnu. So dobra priloga, bogata z redilnimi snovmi.

Kapusnice, kakor ohrovt, cvetača, rdeče zelje, rožnati kapus, vsebujejo sicer malo množino redilnih snovi, zato pa veliko mineralnih soli, n. pr. kalija, apna, fosfora in klora. Uživanje kapusnic je posebno priporočljivo za mesojedce, ker meso od želodca mnogo zahteva in pomehkuži prebavilne organe oz. črevesje, ker manjkajo mesni hrani mehanično dražilne lastnosti. Kapusnice malo obremenjujejo želodčno prebavo, zato pa zahtevajo od črevesja precej veliko dela, zaradi česar delujejo proti zaprtju. Pozabiti pa pri tem ne smemo, da lesovina kapusnic povzroča v črevesju množino plinov, zaradi česar moramo kapusničnim jedem vedno pridati kumne, kopreca ali drugih takih začimb, ki zabranjujejo razvijanje plinov. Doječim materam dajo kapusnice več mleka. Ugodno vplivajo pri božjasti in boleznih na vranicah.

Fižol v stročju. Najnovejše raziskave so dognale, da je tanka kožica stročjega fižola izborno sredstvo proti sladkorni bolezni. Posušena kožica se zvečer namoči, pusti 10—12 ur stati, zjutraj pa se samo kratko zavre: 10 do 15 gramov na skodelico.

Stročji fižol se uporablja tudi kot dobro sredstvo proti revmatizmu, sklerozi in pri pritisku krvi.

Peteršilj. Njegovo seme (1 kavino žličko semena za eno skodelico. Dnevno kuhamo 2 skodelici) odvaja vodenično nabiranje v nogah, prsih in trebušni votlini. Pomaga tudi pri pomanjkljivem delovanju ledvic.

To bi bila za naše zdravje najvažnejša zelenjad in njeni veliki lečilni

učinki pri različnih boleznih. Doberšen del lekarne je v njej. Kar ne zmorejo dostikrat draga zdravila, stori

in doseže narava sama, ako spoznamo njene zakone in se po njih ravnamo.

Kr. K.

Dr. H. E.:

O spominu

Spomin je v življenju velike važnosti. Treba je pomisliti, koliko nesreč in koliko škode se je v življenju že zgodilo radi pozabljivosti. Še celo pa je spomin važen pri poklicih, pri katerih ima često najmanjša pozaba usodne posledice ne le za poedinca, temveč tudi za javnost. V to vrsto poklicev spada v prvi vrsti poklic železničarja. Zato ne bo odveč, če si v kratkem ogledamo naravo spomina in si predočimo njegove posebne znake in pogoje, ki so potrebni za njegovo točno poslovanje.

Spomin spada med duševne zmožnosti in se zato z njim peča dušeslovje (psihologija). Kaj uči psihologija o spominu?

Za psihologijo je spomin posebna duševna zmožnost, ki nam omogoča, da se preteklih stvari spominjamo, to se pravi, da lahko misli in predstave, ki smo jih nekoč imeli, v naši zavesti zopet obnovimo. Brez zmožnosti spominjanja bi bila preteklost za nas prazna beseda.

Spomin pa je lahko boljši ali slabši. Menja se glede na starost in tudi pri vseh ljudeh ni enak. Katere lastnosti pripisujemo dobremu spominu?

1. *Prožnost*. O prožnem spominu govorimo tedaj, če si to ali ono, kar čitamo, slišimo ali vidimo, hitro vtisnemo v spomin. Poizkusi so pokazali, da so glede na prožnost spomina pri različnih ljudeh velike razlike. Zlasti v mladosti je spomin bolj prožen, kakor v starosti. Zato je mladost najboljši čas za učenje. Prav tako je spomin v jutranjih urah bolj prožen kakor v večernih. Tudi za učenje velja, da je rana ura zlata ura.

2. *Trajnost*. Često srečamo ljudi, ki si to ali ono hitro vtisnejo v spomin, a ne dovolj močno, zato tudi isto reč hitro pozabijo. Pravimo, da taki ljudje nimajo trajnega spomina. Poizkusi so pokazali, da je trajnost spomina v ozki zvezi z vajo (ponavljanjem). Čim več-

krat slišim kako besedo ali vidim to ali ono reč, tem dalj časa jo bom ohranil v spominu. Prav glede na trajnost spomina velja izrek, da je ponavljanje mati učenosti. Važno je dalje še to, da si stvari, ki so mi že malo znane ali podobne tistim, ki jih že imam v zavesti, bolj močno zapomnim.

3. **Natančnost.** Izkušnja kaže, da se določenega dogodka lahko spominjam bolj ali manj natančno, bolj ali manj podobno. Za dogodke iz mladosti je zlasti v starosti spomin zelo natančen. Stari ljudje se često do največjih podrobnosti in živo spominjajo dogodkov iz mladosti. Na drugi strani pa so za nove reči in dogodke ali imena silno pozabljivi.

Natančnost spomina je velike važnosti v sodstvu. Od nje je zavisna zanesljivost prič pri sodnji. Mnogo se je delalo na tej stvari in poizkusi so pokazali, da je natančnost spomina pri mnogih ljudeh zelo majhna. Čim bolj je bil dogodek razburljiv, tem manj natančne so bile izpovedi raznih očividcev. Čustva so za natančnost spomina često kvarna. Zato je vedno paziti na to, da tedaj, ko si hočem kaj natančno zapomniti, nisem razburjen. Mir je zato za učenje neobhodni pogoj. Razburljivi filmi in napete nogometne tekme so zato s tega vidika učenje kvarne.

V tej zvezi naj omenim še poseben pojav, ki je v zvezi z natančnostjo spomina in ki je bil že često vzrok raznim nesrečam ali navidezno krivemu pričevanju. To so tako imenovane spominske prevare (paramnezije). Zgodi se včasih, da se v spominu prikazuje kak dogodek nehotno popolnoma drugače kakor je bil v resnici. To je navadno posledica močne čustvenosti ali bujne fantazije. Zlasti je običajen ta primer pri otrocih. Mnogokrat se namreč pritožujemo, da otroci preveč lažejo. V resnici pa to niso prave laži, ampak napačne izpovedi, ki izvirajo iz spominske prevare.

Spomin mora biti končno tudi uslužen. Zgodi se včasih, da sem si to ali ono reč dobro vtisnil v spomin in da se tega tudi natančno spominjam (ob navadnih prilkah), čeravno je preteklo že precej časa od dogodka, a se vendar ob kaki posebni priliki na isto reč ne morem spomniti. Pravimo, da nam spomin ni uslužen, da ni pokoren moji volji. Neuslužnost spomina je dostikrat vzrok premnogih izpitnih katastrof. Neuslužnost spomina često povzroča strah.

Spomin je deloma prirojen, deloma posledica vaje, kakor vse lastnosti živega sveta. Spomin pri posameznem človeku ni za vsa področja enak. Nekdo ima lahko izboren spomin za barve, drugi za besede, tretji za števila itd.

Med motnje spomina štejemo tudi razne amnezije. Amnezija je pojav, ki se kaže v tem, da popolnoma zgubim spomin n. pr. za celo

vrsto dogodkov. Često so posledica živčnih pretresov. Zlasti iz svetovne vojne so nam znani premnogi primeri amnezij.

Glede načina javljanja spomina ločimo: mehanski, umski in umetni spomin. Primer mehanskega spomina je, če si zapomnim celo vrsto besed brez ozira na njih pomen in medsebojne zveze. Ponavljam jih mehanično toliko časa, da se mi vtisnejo v spomin. O umskem spominu govorimo, če si zapomnim n. pr. vsebino pisma, a ne dobesedno, temveč po smislu. Umski spomin je mnogo važnejši od mehanskega. Najnavadnejši primer umetnega spominjanja je voz na robcu. Vozel je nekako umetno sredstvo, ki naj mi služi za uslužnost spomina. Premnoga so še druga sredstva za umetno spominjanje. S pomočjo takih sredstev je mogoče doseči nenavadno velike uspehe.

Nastane še končno vprašanje: kako naj ravnam, da si bom določeno snov dobro zapomnil. Prvi pogoj je pozornost. Na kar sem zelo pozoren, to si bom tudi dobro zapomnil. Drug pogoj je neutrujenost in duševni mir. Duševno izčrpan človek si bo le malo in slabo zapomnil kako snov ali potek dogodka. Končno je velike važnosti za dobro spominjanje tudi interes. Kar me interesira, to si bom lahko zapomnil.

Vse te misli človeka uverijo, da je poslovanje spomina zelo zapleteno in зависno od mnogih pogojev, ki jih moramo upoštevati, če naj nam bo spomin dober pomočnik pri učenju in delu.

Strmiški:

Njegov dvojnik

Janez Neroda, upokojeni višji uradnik, je imel dvojnika in sicer Filipa Narobe, lesnega trgovca, tudi že v pokoju.

Neroda je imel boljšo polovico z važnim imenom Porcijunkula, Narobe pa še boljšo, ki jo je klical splošno za Filomeno, le kadar je bil izredno dobre volje, Filomenco.

Naštel bi rad še njih otroke, pa pravi gospod urednik, naj štedim s prostorom in ostanem točno pri stvari.

Otroci so sicer tudi že nekakšne stvari, marsikateri bi bil nemara tudi stvor, ampak ubogati je treba in — pika.

Srečal sem bil некоč v drevoredu gospoda Filipa Narobe, se pred njim ustavil, ga bogosprimil in vprašal po zdravju.

Gospoda Filipa sem namreč dobro poznal. Moj pokojni oče je bil z njim v nekaki poslovni zvezi in sva se tudi midva prav dobro razumela.

Ko sem ga še držal za roko, sem ga šele natančneje pogledal v obraz. Že sem se hotel lepo oprostiti, pa mi seže kar v besedo:

Nikar se ne bojte, saj niste prvi in tudi zadnji ne boste. Saj vas na videz poznam. Novinar ste in gospoda Filipa Narobe, mojega dvojnika in tako rekoč konkurenta iščete.

Janez Neroda sem, od finance, da veste. Seveda že davno v pokoju. Z ónim sva se pa dolgo prepirala in tepla zaradi numeracije. Oni je hotel biti Jaz I., jaz pa tudi. Da mi je odstopil prvenstvo, me je veljalo več kot svetopisemskega Ezava, ki je bil prodal prvenstvo svojemu bratu Jakobu za latvico leče, ka-li.

Pojdiva nekajkrat po drevoredu gori in doli, pa vam povem vso istorijo zapletljajev in neprilik, ki sem jih imel s svojim ljubim dvojnikom in najbrž tudi on z mano.

Torej Neroda Jaz I. in Narobe Jaz II. Najbrž, da si bova res precej podobna, sicer se ljudje ne bi tako pogosto in tako neumno — navzoči so seveda izvzeti — motili. Oba pozna dosti ljudi. Jasno, jaz pri financi, on pri lesni trgovini.

Začelo se je pred nekaj leti, ko sem se preselil v mesto. Hodim некоč, tako kakor danes, po drevoredu in se zamišljeno izprehajam. Prav v sredini sem bil tam le pri oni klopici, pa me nekaj dregne pod rebra in me kar prime pod pazduho in se me oklene. Preden sem si še zamogel ogledati to prečudno družčino, saj se je tisti čas že močno mračilo, me krčevito stisne in začne s šepetajočim glasom:

„Gospod Filip, saj vas smem še tikati, kaj ne?! Lipče, še veš, prav na onile klopici je bilo. Nikoli ne pozabim. Pa kaj tako molčiš in ne odgovoriš?“

„Ampak gospodična, gospa, milostiva, oprostite, ne poznam vas, prav res, da nimam časti. Tudi nisem ne Filip in ne Lipče. Oprostite še enkrat!“

Takrat me je izpod oči še enkrat pogledala, me sunila stran, krčevito zaihtela s hlipajočim glasom:

„Škandal je to. Zakaj pa niste to takoj povedali? Na ulici kompromitirate pošteno ženo, pfuj!“

Še predstaviti se nisem imel časa. In tako je šlo naprej. Nečoč mi stisne postrešek v roke pismo brez naslova, salutira in izgine, ne da bi čakal na odgovor. Odpečatim, gledam, ugibljem, strmim,

hm! Uganite, kaj je bilo? Ljubavno pismo, menite? Smešno. Poslovno? Kaj še! Ampak smo že blizu. Račun je bil, nesaldiran račun trgovine s krznom. In zraven še neolkovan. O, da bi bil še aktiven, bi že pokazal! Račun, sem dejal, je bil in priložena nakaznica za malenkostno vsoto 3500 dinarjev. Že sem hotel vreči račun v koš za papir, pa sem v kuverti otipal drobno pisemce, ki sem ga radovedno razganil in prebral:

„Gospod Filip Narobe, tukaj.

Ker mi ni znano, kje zdaj stanujete, oziroma kje stanuje Vaša gospa soproga, se obračam po tem neobičajnem potu na Vas, ki sem Vas vedno spoštovala kot vzor — moža, ki ima bister um in blago srce, da blagovolite poravnati malenkosten dolg, ki ga je blagovolila narediti Vaša p. n. gospa soproga, ki se pa žal že dolgo ogiblje naše trgovine. Ker je Vaša dolžnost, da ste plačnik za dolgove Vaše p. n. gospe soproge, dokler je ne prekličete, nam blagovolite v teku 14 dni po prejemu tega pisma račun saldirati, sicer ...“

Šel sem s pismom in računom domov, poiskal krstni in rojstni ter domovinski list, dalje uradniško ter še planinsko legitimacijo ter tako oborožen stopil korajžno, vendar ne čisto brez strahu v trgovino, kjer sem po polurnem dokazovanju in prerekanju komaj dognal, da nisem Filip Narobe, temveč občespoštovani Janez Neroda, ki pa take in podobne račune zelo, zelo nerad plačujem celo za svoje lastne ljudi, ne pa morda za dolgove mojega častitega dvojnika Filipa Narobe in njegove plemenite gospe soproge Filomene.

Pripravil sem se in napisal dolgo in ganljivo pismo svojemu dvojniku ter ga pozval, naj se ta in ta dan, to in to uro prikaže v drevoredu, da bom iz oči v oči videl in gledal njegovo usodno podobnost z mojim častitim obrazom in da se takrat lepo in mirno domeniva, kako naj se v prihodnje zadržim v takih in podobnih primerih, kakršne sem že doslej doživel in bi jih znal še doživeti.

Kako zdaj pismo oddati? Ime in priimek sem vedel, ne pa stanovanja. Samo toliko sem znal, da stanuje nekje v okolici našega mesta. Toda saj tudi gospa krznarica ni vedela za stanovanje mojega alter egó.* Poiskal sem postreščka, mu predal pismo ter mu zatracevál, kako se mora obnašati, kje iskati naslovnika, kako mu izročiti pismo in kako naj ga spozna za pravega. Da je tak, sem mu menda povedal, kakor bi bil moj brat in pol in če je mogoče, naj mu pismo skrivaj potlači v žep, da ne bo nepotrebnega izpraševanja. Ko

* latinsko=drugi jaz.

bo delo izvršeno, naj mi pride povedat. Polovico honorarja sem dal postreščku takoj, drugo polovico sem mu pa obljubil, ko bo delo izvršil.

Tretji dan me prav ta postrešček dohiti v drevoredu ter mi skrivnostno zašepeče v uho:

„Sem že izročil pismo temu falotu. Prav na tem mestu in nekako ob tej uri sem mu vrgel pismo v desni žep suknje. Še opazil ni, hudoba. Gotovo imate tudi vi kakšne stare račune z njim. Pomislite, pet sto dinarjev kazni sem moral plačati temu lumpu za nežigosan vžigalnik. Nikoli mu ne odpustim. Drugo polovico honorarja vam rade volje prepustim, samo če ste ga pošteno oklali.“

Presneta reč, sem sam pri sebi premišljeval, v lepem spominu me imajo ljudje. Pa ne da bi, zlodej?! Ozrl sem se, da bi ga povprašal, toda bil je že daleč doli na drugem koncu drevoreda. Segel sem tedaj v desni žep in glej! pismo je bilo v mojem žepu. V mojem lastnem žepu! Moje lastno pismo!

Kaj zdaj? Pa saj je še policija na svetu. Ajdi tja!

In sem šel. Še nisem bil dobro pri okencu, že me je zapazil policijski nadzornik, ki je uradoval za pultom. Po obrazu sem ga poznal, zdi se mi, da se je pisal za Sancina.

„Gospod Narobe, ste prinesli kolek? Ampak drugič, prosim, bolj točno. Rekel sem vam, da mi kolek takoj prinesite. Veste, nimamo časa in ne volje, da bi slepomišili. Če se akt začne, mora biti rešen.“

Ampak gospod inšpektor, kakšen kolek naj vam dam, saj še nisem povedal, po kaj sem prišel? Saj sem sploh danes prvič pri vas in bi rad poizvedel, kje stanuje gotovi Filip Narobe, ki ga iščem že po vsem svetu.“

Zdaj je bil na vrsti policijski nadzornik, da se je začudil. Čudom čudil, kakor pišejo učeni ljudje.

„Poglejte vendar semkaj! Tukaj je akt. Brez koleka čaka, zato ga ni mogoče rešiti.“

Vzel sem listino v roke in začuden bral, da išče gospod Filip Narobe, stanujoč v Lahovi ulici števil. 13, točasno stanovanje gospoda Janeza Neroda v svrhe poslovnih zvez.

„Gospod inšpektor,“ sem se zdajci ujezil, „saj Janez Neroda sem jaz sam, ki pred vami stojim, kakor sem dolg in širok. Nate kolek, in zadeva bo rešena. Samo še v Lahovo ulico števil. 13 stopim in tam se zmeniva med štirimi očmi.“

Na dolgo in široko sva si z gospodom policijskim nadzornikom dopovedovala, da je bil baš dan poprej moj dvojnik pri policiji, kjer se je zanimal za moj naslov, potem pa šel po kolek. Zakaj koleka ni

prinesel, sem poizvedel pozneje od samega mojega gospoda dvojnika. Čez mizo je natihoma prebral ulico in številko stanovanja in je odšel. Čemu še kolek? E, da bi bil jaz še aktiven, bi že pokazal gospodu Filipu Narobe, pa če je desetkrat moj dvojnik. Saj ni več poštenosti na svetu!

Nisem šel takoj k Filipu. Malo sem bil pač nanj jezen zastran koleka, vreme se je tiste dni nekam kujalo, pa našla sva se vendarle.

Kar samo ob sebi je prišlo. Na dobrodelni veselici sem sedel s svojo družino, to je z ženo in fantom, pri dolgi mizi, kjer je bilo prostora še za četvero ali petero ljudi. Drugod je bilo že močno zasledeno. Mize ni bilo nobene proste.

„Dovoljeno?“

„Prosim, prosim!“

Štirje so prisedli, stara, on in ona, pa še dvoje deklet, hčerá, ka-li: Zdaj šele sme vzel na piko starega in kar obstal sem, prav tako tudi on. Gledala sva se iz obličja v obličje polnih trideset sekund, še kaj čez. Potem smo se začeli pa vsi po vrsti smejeti, da se nismo mogli potolažiti. Tako nekako se mi je zazdelo in ónemu najbrž prav tako, kakor bi dali v kletko dva leva ali če hočete tudi kako drugo zverino: Najprej se ogledujeta, potem povohata, malo porenčita, naposled se pa ali z bogata ali pa zgrabita.

Sva si res tako silno podobna? To je bilo premišljevanje tiste pol minute?

Naposled smo se vsedli in se počasi predstavili. Prvo, kar sem opazil, da gospa Filomena ni imela srebrne lisice in tudi nobena njenih hčerá. Drugo, da je gospa Filomena v najlepših letih in da ni napačna. Tretje, da sta obe hčerki, Sonja in Tanja, prav srčkani punčki. Pozneje mi je Filip pravil, kako je nas taksiral. Če bi, je dejal, malo zamenjali z ženami, ne bi bilo napačno. Tudi naš fant se je vsem dopadel, zlasti gospej in starejši hčerki. No, meni se je dopadla najbolj Tanja, ki bi bila za mojega fanta itak premlada.

„Kjer je tele, naj bo še krava!“ je izmodroval Jaz II. in tej pametni besedi se je pridružil tudi moj Jaz I.

In smo šli v bar.

Domov grede, saj verjamete, da smo bili vsi, prav vsi, židane volje, smo se spremljali najprej do našega stanovanja, potem do njihovega in nato zopet do našega in še enkrat nazaj.

Midva objeta v sredini, na vsaki strani Filomena in Porcijunkula — seveda gospa Filomena na moji strani — zadaj se je pa zabaval kar se da naš fant med Sonjo in Tanjo.

Pred letom, kali, je naš fant vzel Sonjo za pravo zakonsko ženo, Tanji sem pa jaz, da ne bo obupavala preveč nad samskim življenjem, kupil srebrno lisico.

„Veste, gospod Narobe,“ me je pozdravila gospa krznarica, „veste, tisto srebrno lisico smo po dolgem trudu dobili nazaj. Neka ženska, ki je na kolenih prosila, da jo ne izdam, se je bila polakomnila te prelepe kožuhovine in se predstavila za vašo gospo soprogo. No, pogledjte, kako gospodični hčerki krasno pristoja. Zdaj se bo šele gospodu ženinu dopadla.

Torej tudi ta me je zamenjala. Morda je prav tako.“

Sedemkrat sva prišla po drevoredu gori in doli, zdaj me pa noge bolijo, najbrž se bo vreme spremenilo.

„S kom imam prav za prav čast? Samo po obrazu vas poznam, dozdeva se mi pa, da sem vas nekoč videl s Sonjo, ne? Nak, menda s Tanjo, a?“

„Hvala gospod svetnik, za prelepo istorijo, ki jo bom tako napisal, kakor ste mi jo pravili. Saj nisem pisatelj. Ti ljudje samo lažejo, mi novinarji pa prinašamo samo golo resnico. Ampak imena svojega vam žal ne morem še izdati, saj ste gotovo že izvohali, da nosim in uporabljam nežigosan vžigalnik.“

„Ni več poštenja na svetu!“ je momljal gospod Janez Neroda in šel potožit svoje gorje naravnost k svojemu dvojniku.

K o n e c.

Lojze Zupanc:

Mož z železnim obrazom

Tisto leto sem maturiral, ko sem spoznal moža z železnim obrazom. Najino srečanje je bilo povsem slučajno. Gospodinja, pri kateri sem bil že dve leti stanoval, me je enostavno pognala na cesto, ker ji dva meseca nisem mogel plačati najemnine za sobico. Pograbil sem kovčeg, ki mi ga je kričeč in zmerjaje postavila pred kuhinjska vrata, in se spustil po škripajočih lesenih stopnicah na cesto. Zunaj je prvi mrak ogrinjal zemljo, na visokem pomladanskem nebu po so se prižigale zvezde, ko sem stopil na cesto z grenkim občutjem v srcu, da sem sam in zapuščen na vsem širokem svetu. Brezciljno sem taval po mestnih ulicah in prišel nazadnje do mosta, ki se je vzpenjal nad deročo Dravo. Sredi dolgega mosta sem postavil kovčeg na tla in se naslonil na železno ograjo. Zrl sem v reko, ki se je na valovih, svetlikajočih se od luči na bregovih, pozibavala ter s tihim šumom hitela

dalje, dalje. Niti ene misli ni bilo takrat v mojih možganih. Za seboj sem zaslišal trde korake. Nekdo mi je položil roko na rame in vzkliknil z veselim glasom:

„Zdravstvuj, prijatelj!“

Po glasu sem spoznal šestošolca Krajnca. Takrat se je utrvalo v meni. Bolečina, ki sem jo že nekaj ur nasilno tlačil vase, mi je zalila oči s solzami. Hotel sem skriti slabost pred prijateljem, zato se nisem niti ozrl. On pa se je sklonil k meni, mi od strani pogledal v brezkrvni obraz in v trenutku razumel vse. Ničesar mu ni bilo treba razlagati. Prijel je za moj kovčeg, ga dvignil in dejal s suhim glasom:

„Z menoj pojdi. Že dolgo iščem tovariša, ki bi mi hotel pomagati pri študiju. V matematiki mi slaba prede. Z mamom sva že davno dogovorjena. Imela bova skupno sobico, zaradi hrane pa si, kolikor vem, preskrbljen. Še dva meseca in prost boš. Čemu bi torej mlel težke misli?“

Stopil sem za njim na njegov dom. Njegova mati me je prijazno sprejela.

Krajnc je bil živahen fant. Često sva skupaj ugnala norčijo, da so se od najinega bučnega smeha tresle šipe v oknih. Sprva sem bil v zadregi, misleč, da bo najin divji spektakel dal Krajnčevemu očetu povod za nejevoljo. Moja bojazen je bila upravičena, kajti starega Krajnca nisem nikoli srečal z veselim obrazom. Zmerom je bila nekašna žalost prilepljena na njegovo shujšano lice. Bil je poštni uradnik. Toda tisto leto je menda sleherni dan čakal na ukaz, da bo upokojen, ker je bil prošnjo za upokojitev že pred meseci vložil. Bolehen človek je bil, s svetlo in z rumenkastimi pegicami posuto kožo na obrazu. Kašljal je skoraj venomer. Njegovo govorjenje je bilo od nenehnega kašljanja tiho, sikajoče. Zdelo se je, kakor da je življenje zanj samo še pokora, ki jo mora v redu opraviti, preden se poslovijo od tega sveta. Njegov sin je nekoč sam dejal o njem: „Moj oče je človek, ki je določen menda samo še za mašilo v naveličani družbi ljudi, ki jih vojna ni pobrala, pač pa okužila, da so zdaj s svojimi neštetimi boleznimi v napotje sebi in vsem, ki niso pogledali v njen ostudni obraz.“

Najina sobica je bila v soseščini spalnice, kjer sta nočevala Krajnčev oče in mati. Vsaj enkrat v tednu me je sredi noči prebudilo oglušujoče rjojenje, porojeno iz strahotnih sanj, ki jih je sanjal stari Krajnc. Prisluškoval sem blaznim krikom, vselej sem se s trepetajočim srcem dvignil in sel na rob postelje. Takrat je pritekla v kuhinjo Krajnčeva mati s posodo, v katero je nalila sveže vode, potlej pa spet bosa stekla nazaj v spalnico, kjer je kakor ranjena

zver hropel že prebujeni Krajnc. Nikoli ni mati poklicala sina na pomoč. Zbujen je ležal na postelji in mežikal v plinsko svetilko, ki je ob oknu najine sobe žalostno brlela na mrtvo cesto. Ko je mati zaprla vrata spalnice za seboj in ko je kričanje in hropenje njegovega očeta pojenjalo, je vzdihnil: „Zahvaljeno nebo, minilo je...“

Neko noč, ko sva oba legla nazaj v posteljo in bila na moč prestrašena od grozljivih vzkrikov starega Krajnc, nisem mogel znova zasnuti. Vedel sem, da tudi prijatelj ne spi. Tiho sem vprašal:

„Povej mi, kaj je prav za prav tvojemu očetu?“

„Močno je bolan,“ je zašepetal. „Posledica vojne...“

„Da, čudno se mi zdi, da je tvoj oče zmerom tako žalosten. Nikoli še nisem opazil najrahlejšega nasmeha na njegovem obrazu.“

„Sedemnajst let mi je. Spominjam se, ko sem bil še otrok in menda v tretjem letu, kako je oče prišel zvečer iz službe, me vzel na kolena, mi zapel ter me poučkal. Takrat sva se oba smejala. Znal se je smejati kakor malokdo. Potlej je moral v vojno. Ko se je po štirih letih pokolja povrnil, ni bil niti enkrat ranjen. Na zunaj je bil videti zdrav. Tako je mislila tudi mati, dokler je ni neke noči zbudilo očetovo kričanje. Vsa leta potlej tudi jaz nisem niti enkrat videl očeta, da bi se zasmel. Nekaj groznega je moral doživeti na fronti. Pred tremi leti sem ga vprašal, naj mi pove. Molčal je in mi ni dal odgovora.“

„Če bi ga jaz vprašal,“ sem dejal, „meni bi mogoče povedal?“

„Poizkusi. Toda ali že veš, da vse mesto imenuje mojega očeta: mož z železnim obrazom? Da, zdi se mi posrečen vzdevek. Odkar se ni zasmel, mu je obraz otrpnil v toge, žalostne poteze, kakor da bi bil ugneten iz železa.“

Zaspala sva.

Naslednji dan je bila nedelja. Stari Krajnc ni odšel v službo kakor druge dneve. Ponoči so ga grozljive sanje najbrž močno duševno potlačile. Moral je biti od sile utrujen, kajti ko sva se z njegovim sinom vrnila okoli enajste ure od dopoldanskega pohajkovanja po mestnih ulicah ter se hrupno in smeje napotila v najino sobico, je prišla za nama njegova mati. Tiho je odprla vrata najine sobe, obstala na pragu, položila kazalec desne roke na ustni in zašepetala: „Pst, bodita mirna, prosim vaju! Oče tako mirno spi...“

Popoldne so vsi trije Krajnčevi odšli na sprehod v mestni park. Ne spominjam se več dobro, kako sem se jim pridružil. Vem le, da je šel prijatelj z materjo spredaj, za njima pa sva hodila jaz in mož z železnim obrazom.

Lep dan je bil. Sonce je razlivalo svojo bleščečo toploto po pokrajini, ki je bila vsa odeta v pomladansko cvetje. Po grmovju v parku so se preletavale ptice in se vabile. Na samotni poti proti Trem ribnikom smo srečavali zaljubljenca, ki so se objeli krog pasu sprehajali in se veselili mlade sreče. Stari Krajnc je sem in tja zinil kakšno smešno na račun pretirane ženske mode, ki je bila v tistem času na moč spogledljiva. Moral sem se smejati njegovim duhovitim domislicam. Toda on sam se ni niti enkrat zasmel, ni trenil z očmi, niti gubica se ni premaknila na njegovem resnem, trdem obrazu.

Iznenada sem obstal in kar naravnost sunil vanj z vprašanjem:

„Povejte mi, gospod Krajnc, zakaj se vi nikoli ne zasmejete?“

„Ne,“ je odkimal z glavo in me prekinil. „Hoteli ste me najbrže vprašati, zakaj sem nocoj ponoči spet divje kričal v spanju. Prosim, nikar se ne zgovarjajte in me ne motite! Prepričan sem, da sta z mojim sinom že govorila o tem. Doslej nisem še nikomur, razen svoji ženi, povedal, kako je s to stvarjo. Naj bo, vam bom zaupal...“

Sedla sva na bližnjo klop in pustila onadva spredaj, da sta sama odšla dalje. Med suhim kašljanjem, ki ga je venomer napadalo, mi je opisal doživljanje, ki mu je zarezal v dušo bolečino ter se mu od časa do časa povračal v grozovitih sanjah.

„Bilo je na goriški fronti,“ je pričel pripovedovati mož z železnim obrazom. „Neko noč sem prejel bataljonsko povelje, naj se z osmimi možmi takoj odpravim proti italijanskim rovom ter ugotovim, ali jih je sovražnik zapustil ali se je potajil, ker že dva dni ni padel niti en strel od sovražne strani proti nam. Takrat sem bil praporščak. Poročnik moje čete mi je dodelil osem mož. Odplazili smo se proti cilju. Z vrha sv. Lucije je sovražni žaromet od časa do časa vrgel oslepujočo luč na razrito pokrajino. Takrat smo vselej padli na zemljo in obležali nepremično, dokler se ni snop svetlobe umaknil, da smo v temi lahko nadaljevali pot. Bil pa sem menda preuren, ker sem že v prvi uri izgubil zvezo s tovariši, ki so zaostali. Nekakšna groznica, porojena iz živčne napetosti in strahu pred smrtjo me je gnala dalje, dokler se nisem popolnoma sam približal italijanskim rovom. Bili so prazni. Že sem se hotel obrniti in vreči puško, ki sem jo ves čas držal pripravljeno v rokah, nazaj na rame ter oditi, ko je žaromet spet naperil svoj stožec luči naravnost vame. Obstal sem ko prikovan: pred seboj sem zagledal italijanskega oficirja, ki se je menda takisto kakor jaz proti njihovim, plazil proti našim jarkom. Bil je na izvidu, takisto sam kakor jaz. Preko rame je imel obešeno malo karabinko. V hipni bojazni, da me ne bi uhitel, sem dvignil puško in naperil cev proti njemu.

„Speta!“ je zakričal kakor iz uma. Prepozno. Mehanično sem potegnil za petelina — kratek, rezek pok je planil v tiho noč.“

Utihi je. Na čelu so se mu nabrale potne kaplje, lice pa mu je podrhtevalo v nervoznem trepetu.

„Kaj je bilo potlej?“ sem vprašal, objet od radovednosti.

„Potlej sem počakal, da se je luč žarometa znova utrnila in razsvetlila mesto, kjer sem stal. Vrgel sem se naprej in se po trebuhu splazil proti človeku, ki sem ga ustrelil. Valjal se je po zemlji, omočeni od potoka krvi, ki mu je curkoma lila iz prestreljenega grla. En sam divji pogled umirajočega me je še oplazil, preden je izdihnil. Toda tega pogleda ne pozabim nikoli, nikoli! Ko je drget umirajočega človeka prejenjal, sem mu odvil usnjato torbico s specijalko. Hotel sem prinesiti bataljonskemu poveljstvu dokaz, da sem nalogo v redu izvršil. Domneval sem tudi, da so v torbici kakšni operacijski načrti, ki bi nam mogli koristiti. Skratka, pograbil sem torbico ubitega italijanskega oficirja ter se v divjem begu pognal nazaj proti naši strani. Kmalu sem srečal skupino mož iz moje patrulje. V globeli, ki jo je pred dnevi izvrtala sovražna granata, smo se ustavili, da bi se malo odpočili in okrepčali z rumom. V svitu žepne baterije sem prebrskal vsebino torbice. Notri je bila samo specijalka in nobenih načrtov nisem našel. Pač pa je bila v torbici kuverta. Ko sem jo prijel, je iz nje padlo pismo in fotografija. Na sliki je bila mlada ženska z malo deklico v naročju, poleg nje sta stala še dva otroka. Razgrnil sem bel list papirja, ki je bil popisan z drobno pisavo. Bilo je pismo, ki ga je žena pisala možu na fronto. Po vsem telesu trepetajoč sem čital:

,Ljubi Enriko,

pošiljam Ti sliko, kakor si želel. Vsi štirje smo na njej. Tako žalostna sem sleherni večer, ko otroci zaspe in ostanem sama, objeta od milijon misli na Tebe. Takrat poljubljam Tvojo sliko. Vem, da tudi Ti poljubljaš mojo, tako sem vsaj s to rahlo vezjo zvezana s Teboj. Pri nas v Furlaniji govore ljudje, da bo vojne kmalu konec. Ah, tako vroče želim, da bi se to že kmalu, kmalu zgodilo. Kdaj bo konec tega brezmiselnega klanja? Moraš mi pisati, kako se Ti godi. V skrbeh sem zate in za Tvoje rahlo zdravje. Moraš mi mnogo pisati, vsak dan, da bom pomirjena. In mala Jolanda že pričinja govoriti, da veš! Naučila sem jo, da je bila njena prva besedica, ki jo je izpregovorila: papa. Tako sem jo vesela! Tvoje oči ima. Lepa je in živahna kakor Ti. Močno, močno jo ljubim, četudi se nekaterikrat zjočem z njo v naročju. Ah, saj je bila spočeta v slovesu, ko si moral v to milijonkrat prekleto

vojno... Sleherni večer molimo vsi štirje zate. Trdo sem prepričana, da se boš povrnil k meni in k Tvojim otrokom, ki Te željno pričakujejo. Moja vera v Tvoj povratak je močna. In Bog je tako dober, ne bo me ogoljufal — —

Dalje nisem mogel čitati. Zakričal sem in omahnil v nezavest. Takšnega so me tovariši prinesli proti jutru k mojemu odredu.“ . . .

Po kratkem molku se je mož z železnim obrazom obrnil k meni, tesno se je sklonil k mojemu obrazu, da sem čutil vročo sapo, ki je prihajala iz njegovih piskajočih prsi. Obraz se mu je spačil v bolestne gube, ko je z vidno težavo izdaval:

„Ali razumete zdaj, kaj sem storil, ko sem ubil ženi moža in trem nedolžnim otrokom očeta? Ali se čudite zdaj, čemu je izginil smeh z mojega obraza? Sanje, ki mi pogosto osvežijo grozen pogled, s kakršnim me je pogledal umirajoči, so težka dediščina vojne. Živčno sem zlomljen, zato trpim dvojno.“

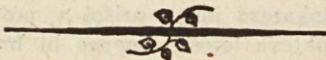
Skušal sem mu oporekati, zato sem dejal: „Ampak, pomirite se vendar! Takšnih slučajev je bilo v vojni na tisoče in tisoče. In če bi vi ne ustrelili njega, bi on vas. To je pač zakon o ubijanju, ki velja v vseh vojnah našega prosvetljenega veka. Ne smete si tega tako živo jemati k srcu.“

Suho je zakašljaj in odkimal z glavo.

„Ne,“ je dejal, „on ne bi streljal name! Pozneje sem vso to stvar do dna premozgal. Saj je vendar zakričal, naj počakam. Toda bil sem preuren in sem ubil človeka, ki mi ni hotel ničesar hudega, saj je imel puško obešeno preko ramen — — —“

Tisti čas se je vrnil prijatelj z materjo. Vstala sva še midva in vsi štirje smo molče odšli nazaj proti mestu.

Štirinajst dni po maturi, ko sem bil na domu svojih staršev, sem prejel pismo. Pisal mi je prijatelj Krajnc in mi sporočil, da mu je po močnem nočnem razburjenju, ko se je prebudil iz grozotnih sanj, umrl oče. Moža z železnim obrazom je zadela kap.

Kopalne obleke.

Letos imamo na zalogi kopalne obleke iste kvalitete kakor lani. Kroji lanskih kopalnih oblek so se izkazali kot zelo praktični. Modra barya je letos najmodernejša. Dosti povpraševanja je tudi po vinsko-rdeči in črni barvi. Mi imamo v kopalnih oblekah zastopane vse barve, ki prihajajo v poštev, kajti zelena in zlato-rumena sta še vedno zelo priljubljena, ker marsikateri ti barvi posebno dobro pristojata.

Na trgu bomo letos opazili novost v kopalnih oblekah. Mi teh oblek ne bomo imeli, ker nimamo vanje preveč zaupanja! Moderne kopalne obleke so čisto majhne. Ne na širino ne dolžino jih ni nič! To blago je raztegljivo. Spodnja plast blaga je elastična, zgornja pa je iz delena. Blago je na spodnji podlagi tako sestavljeno, da se po potrebi raztegne. Take kopalne obleke niso niti za milimeter večje od kože pod seboj! Razumljivo je, da zahtevajo take kopalne obleke brezhibne in samo zelo mlade postave. Poleg tega pomisleka imamo še dvom, če morda elastika zdravju ni škodljiva. Vsekakor se človek v tako stisnjeni obleki ne more dobro počutiti, saj koža pod njo ne more dihati. Sicer pa bodo te obleke letos imele priliko dokazati, kakšne prednosti imajo pred mehкими volnenimi oblekami, ki so se izkazale jako praktične.

Svila za poletne obleke.

Pravkar smo dobili novo pošiljko poletnega blaga. Svileni vzorčki so prekrasni. Spet prevladujejo zelo živahne kombinacije barv. Vendar so letos vzorčki majhnih oblik in le malokatero ima večje rože ali figurice. To zahteva letošnja moda, ki hoče močno uveljaviti pli-

sirana ali v gube položena krila. Gube pa zahtevajo gladko ali drobno vzorčasto blago, dočim prenese naborek tudi velike oblike vzorcev.

Naše pralne tkanine.

Vzorci, ki smo jih zdaj dobili, so kakor cvetlična polja. Tudi tu opazamo največ drobnih vzorčkov. Nekateri so sestavljeni iz 4—6 različnih, lepo se ujemajočih barv. Barve teh blagov so garantirane, vendar moramo priporočiti našim članom, naj prvič perejo nekoliko bolj previdno. Pri prvem pranju bo obleka spustila nekoliko barve, vendar je to le odvečna barva, ki se ne odstrani v škodo tkanine. Zato operemo novi komad, kadar se umaže v topli vodi in ne peremo skupaj drugih stvari, da se ne navzamejo barve, ki bi morda pri prvem pranju vodo pobarvala.

Z neprevidnim pranjem lahko napravimo veliko škodo našim oblekam. Če peremo v topli vodi z milom, ki ne vsebuje preveč sode, in če obleke hitro izpiramo naprej do čistega in takoj obesimo, da se nam posuše, se nam ni treba nikoli bati, da se nam bo kaj pokvarilo. Barvaste komade je treba takoj položiti v čisto vodo, čim smo jih vzeli in ovili iz vode. Pa se zgodi, da pustimo namiljeno in ovito perilo ležati vso noč in ga šele drugi dan izperemo. V takih primerih ni čudno, če se nam barve razlijejo. Vrele vode in sode za barvaste stvari ne smemo nikoli uporabljati. Soda sicer dobro opere, toda pralne stvari ostanejo sivkaste in muckaste!

Pralne tkanine, ki smo jih dobili sedaj, priporočamo posebno za domače obleke in pa narodne noše. Letos se bodo krila z modrčki še vedno zelo nosila. Saj je to tudi najlepše žensko oblačilo za ženo vsake starosti. Marsikateri vzoreček med temi modernimi blagovi bi prišel v poštev za zavese. Posebno primerne bi bile take zavese v otroški ali delovni sobi.

Za otroke

smo tudi dobili kopalne obleke in hlačke. Odkar imamo večje prostore, smo povečali tudi zalogo igrač. Za poletje smo se založili z žogami, kanglcamy in lopatkami.

V manufakturnem oddelku pa imamo nove vzorce kretona in drugega blaga, ki prihaja v poštev za otroške obleke in za sončenje.

Potnice in til.

Nobena svilena obleka bi ne smela biti brez potnic. Pot uniči tkanino, da se začne kmalu lomiti pod roko. Pot razje vsako barvo, pa če je blago še tako močno in drago. Predvsem pa so take obleke, ki jih je znoj pod pazduho pokvaril, kaj neokusne. Nikoli bi ne smele dopustiti, da nam pot pokvari obleko. Ko kupimo blago, kupimo takoj tudi potnice, da nam jih šivilja prišije na obleko. Ko obleko peremo, potnice odstranimo in jih spet potem prišijemo nazaj. Jako priporočljivo je tudi podlagati s tilom zgornji del života ali vsaj hrbtni del. Til mora biti tako prišit, da ga po potrebi lahko odparamo, operemo in spet nazaj prišijemo. Če si naše obleke tako zavarujemo, si bomo prihranile

marsikatero pranje. Pranje svilenih oblek je zelo delikaten posel! Marsikaterikrat smo obleko z neprevidnim pranjem za vselej uničili. Preden začnemo prati, pozkusimo najprej malo krpico. Mokro zavijemo v brisačo in če bo pustila barvo, pomeni, da moramo ravnati z njo posebno previdno. Persil in radion niso primerni za pranje finih tkanin. Najboljše sredstvo je lux v originalnem zavitku. Voda mora biti mlačna, skoraj hladna, predmet moramo hitro položiti v drugo vodo, ki mora že stati pripravljena.

Poletni čevlji.

Zaloga poletnih čevljev je že vsa tu. Toliko povpraševanja po poletnih čevljih ni bilo še nikoli. Imamo jih v rdeči, modri in beli barvi. Pete so srednje visoke, prav primerne, da jih lahko nosimo k vsaki obleki. Čevlji so na prstih odprti, da se noga zrači in odpočije, zapeti pa so večinoma z enim gumbom, da se v njih noga res počuti dobro in varno. Posebnost letošnje poletne mode so čevlji iz barvastega semiša. Fazona pa je približno ista kakor pri čevljih iz usnja. Da so čevlji v naši zadrugni prodajalni prvovrstni, je zdaj že znano skoro vsem našim članom.

Kolo žen zadrugark

I. redni občni zbor »Kola žen zadrugark« v Ljubljani.

Četudi še ni potekla enoletna poslovna doba od ustanovitve „Kola žen zadrugark“, ampak šele komaj dobre tri mesece, se je vendar odločil odbor, da skliče v smislu pravil svoj redni letni občni zbor, na katerem naj dokaže članstvu in javnosti upravičenost svojega obstoja.

Občni zbor je vodila ga. Pihlar-jeva, ki je po opravljenih pozdravih podala poročilo o dosedanjem, kakor tudi o načrtu za bodoče delo.*

„Spoštovane članice in gostje! Poročilo upravnega odbora bo precej skromno, kajti Kolo je bilo ustanovljeno šele 16. decembra preteklega leta in torej obstoja komaj dobre tri mesece. Vsakomur bo razumljivo, da za to kratko dobo ne moremo pokazati kakšnega vidnejšega dela in s tem v zvezi vidnih uspehov v našem zadrugnem pokretu. Star je že pregovor, da je vsak začetek težak in to smo tudi

* Zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli priobčiti v celoti poročila, kar naj nam spoštovane zadrugarke oprostijo. — Uredništvo.

me morale močno občutiti ter še občutimo. Na ustanovnem občnem zboru smo bile izvoljene v odbor članice, ki se druga druge niti poznale nismo, tem manj pa, da bi delovale v združnem pokretu. Stale smo pred težko nalogo, kako začeti z delom. Toda korajža velja. Začele smo brskati po raznih letnikih našega „Zadru-garja“, v katerem smo našle pičle, toda za nas jako dragocene članke in katere smo svoječasno le mimogrede prebrale, sedaj pa šele opazile, kako velike važnosti so za našo ženo-zadru-garko. Istočasno smo se obrnile tudi na odbornike naših naj-močnejših združnih ustanov, to je Nabavljalne zadruga usl. drž. žel. in Nabav-ljalne zadruga drž. usl., da bi nam s svojimi bogatimi izkušnjami pomagali pre-broditi prve težkoče in pokazali pot, kako naj delujemo. Za naslonjenost in pod-poro se jima na tem mestu toplo zahvaljujemo.

Zaradi pomanjkanja prostorov v Nabavljalni zadrugi usl. drž. žel. nam nudi od začetka marca dalje glasbeno društvo „Sloga“ svojo gostoljubno streho za seje in sestanke in to začasno brezplačno, za kar smo dolžni tudi temu društvu iskreno zahvalo.

Zaradi vživetja v naše društveno delovanje smo imele vsak teden po eno sejo, ki so bile vse sklepčne, ker so se odbornice zavedale prevzetih dolžnosti. Tudi odbornice nadzornega odbora so se udeleževale naših sej in se zanimale za delo. Tekom sedanje poslovne dobe smo priredile dvojje predavanj in eno ekskur-zijo v matično prodajalno Nabavljalne zadruga usl. drž. žel. na Masarykovi cesti. Ta predavanja in ekskurzija pa so pokazala, kako potrebna je naši ženi-zadru-garki združna in gospodarska izobrazba z živo besedo. Več udeleženk mi je izrazilo željo, naj se pogosto prirejajo taki sestanki in predavanja.

Na programu imamo še do polletja dvojje predavanj in dvojje ekskurzij v za-družne ustanove. Prvo predavanje bo imel po možnosti, če ne bodo nastopile kakšne ovire, eden izmed navzočih združnih revizorjev, za kar smo že zaprosile. Za jesensko dobo pa bomo izdelale točen program bodočih predavanj, da bodo članice že vnaprej obveščene o času in temah predavanj. Istočasno nameravamo prirediti tudi nekaj predavanj izrecno za našo mladino, da si polagoma vzgojimo naraščaj bodočih zadru-garjev in zadru-gark.

Po naših pravilih ima „Kolo“ Mednarodni združni dan določen kot svoj praznik. Skušale ga bomo svečano praznovati s sodelovanjem naših za-družnih ustanov. Od Vas članic pa je odvisno, v koliko nam bo to uspelo, kajti delo in uspeh ne odvisi samo od odbora, ampak tudi od članstva.

Vsako društvo, če hoče uspešno delovati, potrebuje za to tudi potrebna sred-stva. Ker Kolo nima potrebnih sredstev in so naši dohodki na članarini tako ma-lenkostni, da društvo ne bi moglo izvesti dela, ki ga predvidevajo pravila, po-sebno še, ko se delo od dne do dne množi, smo navezane na izrecno pomoč naših zadružnih ustanov, v katerih korist je vse naše delo že po pravilih usmerjeno.

Da bo naše delo vzajemno, smo stopile v stik z mariborskim krožkom žen za-drugark in prejele od njih dragocene podatke.

Pokrenile smo tudi akcijo, da dobivajo naše članice drž. usluž. brezplačno za-družno glasilo železničarjev „Zadru-gar“, v katerem smo dobile svoj kotiček za pri-občevanje obvestil in delovanja našega Kola. Poudarim pa, da dobivajo „Zadru-garja“ samo one članice, ki jemljejo svoje potreščine v zadrugi in to popolnoma iz razumljivega razloga. Podpirale bomo le one članice, ki se dejansko zavedajo smisla združništva.

Spoštovane članice! Kakor sem že od začetka omenila, je moje poročilo skromno. Kot dosedanja predsednica sem si stavila za nalogo, da bodi naše delo

od začetka previdno, smotrno in zato tudi bolj počasno, da si ustvarimo najprej trden temelj in se znajdemo v sigurnem pravcu, ki nam jih nalagajo pravila. To pot hočemo iti tudi v bodočem poslovnem letu in posvetiti vso skrb naši notranji organizaciji društva. Na Vas članicah pa je ležeče, v koliko nam bo to uspelo, zato apeliram na Vas za aktivno sodelovanje.

V rokah nas žen je moč, ki nas naj dovede do stavljenih ciljev."

Tajniško poročilo je podala tajnica ga. Zupan-ova, ki ugotavlja, da število članstva stalno narašča in da je naša žena pravilno razumela zamisel Zveze nabavljajlnih zadrug, ki naj privede ženo do uspešnejše borbe za njen obstanek in obstanek družine. Delo v odboru od dne do dne narašča, o čemer pričajo številni došli in odposlani dopisi v tej kratki dobi. Udeležba na predavanjih, ki jih je priredil odbor, je bila povoljna, pričakovati je z razvojem društva prav zadovoljivega odziva od strani članic. Odbor je dal tudi iniciativo za zborovanje v Delavski zbornici dne 12. marca t. l., katero je sklicala banovinska zveza ženskih društev, da se merodajnim faktorjem jasno pove, v kako nevzdržnih razmerah živi državni uslužbenec, pri čemer je najbolj prizadeta žena-mati. V teh kritičnih časih pa je žena v prvi vrsti poklicana, da čuva svojo narodno zavest in kupuje le domače blago. S tem koristi sebi in svoji domovini. Zaključila je svoje poročilo z apelom: Držimo se dosledno načela: Svoji k svojim!

Blagajniško poročilo je podala ga. Kobe-tova, ki je po prečitaniu blagajniškega stanja pripomnila naslednje: Iz mojega poročila je razvidno, da so društveni dohodki jako majhni, kajti niti te minimalne članarine, ki je določena po pravilih, nismo mogle ubrati od vseh članic; vzrok temu je pač težka gospodarska stiska pretežne večine naših žen zadrugark. Zato smo nujno navezane na podpore naših zadrughnih ustanov, če hočemo uspešno delovati po načrtani poti. Pri tej priliki pa ne morem zamolčati nesmiselnih govoric, ki se raznašajo med članicami, češ, saj lahko delajo v društvu, ker so za to plačane. Komentar k temu je nepotreben.

Za nadzorni odbor je poročala ga. Dežmanova, ki je poudarjala, da upravni odbor jako živahno deluje in zasluži polno priznanje za svoj trud.

V društvenem delovanju se je ugotovilo, da je treba pravila v nekatere točkah spremeniti, deloma dopolniti. Tako se je v členu 10 skrajšala čakalna doba ene ure na pol ure. V členu 11 se je dodala volitev nadomestnic. Za členom 15 se je dodal nov člen: Razsodišče.

Pri dopolnilnih volitvah je bila izvoljena na novo v upravni odbor ga. Košu-tova, soproga postajenačelnika za izpadlo gdč. Černičevo in ga. Zupan.

Občni zbor je potekel v najlepšem soglasju in so udeleženske dobile najboljše vtise ter prepričanje, da tudi one nekaj pomenijo v javnosti, če se pravilno organizirajo.

Konstituiranje odbora.

Na prvi seji se je odbor sledeče konstituiral: Upravni odbor: Predsednica: Pihlar Milka, podpredsednica: Ogorelec Iva, tajnica: Brečko Marija, namesto odstopivše ge. Frici Zupan, blagajničarka: Kobe Marica, odbornica Košuta Ana. Nadzorni odbor: Dežman Franja, Vargazon Alojzija, Kretič Rezi. Namestnice: Megla Josipina, Vidmar Marija in Celestina M. Nadzorni odbor namestnici: Hladnik Marija in Žerjal Marija. Poverjenici na žel. ge. Bole Marija in Lampič. Poverjenici za drž. ge. Antič in Musar.

Proslava zadružnega dne.

„Kolo žen zadrugark v Ljubljani“ priredi dne 22. junija t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice kot svoj praznik proslavo „Zadružni dan“ v obliki akademije s sodelovanjem naših zadružnih ustanov. Točen program bo objavljen pozneje. Vstopnine ne bo.

Žene zadrugarke in zadrugarji, udeležite se proslave polnoštevilno, da dostojno manifestiramo za zadružno idejo in našo boljšo bodočnost.

Odbor.

Iz „ŽEGOZE“

Železničarska splošna gospodarska zadruga („Žegoza“) ima naprodaj dve molzni kozi in nekaj mladičev, zelo dobre, bele, sanske pasme, dobre mlekarice.

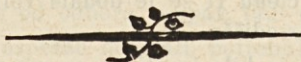
Mladiči so naprodaj po ceni od 150 do 200 din, molzni kozi pa okrog 300 din. Istotako je na razpolago nekaj koz, ki se oddajo proti vrnitvi mladiča.

Znano je, da je kozje mleko jako redilno, zdravo in tečno in radi teh svojstev posebno priporočljiva hrana za

otroke. Ker so vzdrževalni stroški koz v primeri s koristmi, katere imamo od njih zelo majhni, vsakomur toplo priporočamo nakup.

Interesenti naj se oglasijo osebno ali pa pismeno v pisarni „Žegoze“ (prodajalna Nabavljalne zadruge v Šiški, II. nadstropje, levo).

Pisarna je odprta v delavnikih od 9. do 12. in od 15. do 18. ure, kjer se dobe natančnejše informacije.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta štev. 89. — Tiskali J. Blasnika nasled., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 5

Obračunske cene veljavne od 21. maja 1939 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki		
Moka Ogg	kg	3-10
„ Og	„	3-10
„ št. 2	„	3-—
„ št. 5	„	2-80
„ ajdova	„	5-—
„ koruzna	„	2-—
„ „ krmilna	„	1-20
„ pšenična krmilna	„	1-65
„ ržena	„	2-75
Otrobi, pšenični debeli	„	1-65
„ „ drobni	„	1-40
Zdrob, činkvantin	„	3-25
„ koruzni	„	2-50
„ pšenični	„	4-—
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	6-50

Testenine		
Domače		
Fidelini	kg	7-—
Krpice	„	7-—
Makaroni	„	7-—
Polži	„	7-—
Rezanci	„	7-—
Špageti	„	7-—
Zvezdice	„	7-—

Jajčne		
Makaroni	kg	10-—
Polži	„	10-—

Jajčne v kartonih		
Makaroni	kg	11-—
Špageti	„	11-—
Jajnine vseh vrst	„	17-—
A. C. „ „	„	18-—

Riž		
Carolina	kg	12-—
Ia	„	9-—
Ila	„	7-50

Deželni pridelki		
Čebula, egiptovska	kg	5-75
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6-—
Česen	kg	6-50
Fižol, prepeličar	„	4-—
„ beli	„	4-—
Grah zelen	„	11-—
Ješprenj	„	4-—
Ješprenček	„	7-—
Kaša	„	3-75
Koruzna, debela	„	1-50
„ činkvantin	„	2-40
Krompir	„	—95
Leča, Ia	„	11-—
„ domača	„	5-—
Piča za kure	„	2-25
Ptičja hrana	„	8-—
Tropine, lanene mlete	„	2-60
Ječmen	„	2-30
Oves	„	2-40
Proso	„	2-50
Pšenica	„	2-20
Slive suhe bosanske	„	9-50

Sadje južno, sušeno in sveže		
Rozine, Ia	kg	14-—
Rozine, Ila	„	12-—
Fige v vencih	„	7-—

Lešniki, tolčeni	kg	43-—
Limone	kom.	—75
Mak plavi	kg	17-—
Mandeljni, Ia	„	52-—
Orehova jedrca	„	28-—
Rožiči, celi	„	6-—
Rožičeva moka	„	6-—

Sladkor		
Kocke	kg	15-50
Sipa, drobna	„	14-—
„ debela	„	14-10
V prahu	„	15-75
Bonboni	„	25-—
„ Fourres, Ia	„	40-—
„ „ Ila	„	30-—
Bonboniere	kom.	po izb.
Kandis	kg	24-—
Margo slad	„	44-—
Šumeča limonada	kom.	1-—

Sol		
Fina	kg	4-—
Morska	„	2-75

Kava		
Perl	kg	74-—
Portoriko	„	82-—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Surova, Ia	kg	71—
„ Ila	„	63—
Viktorija	„	60—
Žgana	„	88—
„ Rio	„	73—
„ Special	„	95—
Hag, mali	zav.	14—
„ veliki	„	27—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	11—
Ječmenova, zadružna . .	„	750
Ržena, slajena, zadružna	„	12—
Dr. Pirčeva	„	1250
Kneipp	„	1350
Perola	„	1350
Proja	„	9—
Žika	„	13—

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	1850
„ Franck à ¼ kg	„	1950
„ Favorit à ½ kg	„	16—
„ kolinska à ½ kg	„	1850
„ kolinska à ¼ kg	„	19—
Enrilo	„	21—
Figova kava	„	23—
Redilna kava	„	21—

Mast

Mast Ia	kg	19—
„ v dozah	doza	100—
Ceres bel	kg	25—
„ rumen	„	25—
Čajno maslo Ia gorenjsko	„	36—
„ „ štajersko	„	32—
Kuhano maslo	„	32—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	21—
Hrenovke	kom.	2—
Jezik, goveji	kg	24—
„ svinjski	„	24—
Kare brez kože	„	23—
Kračje	„	1350
Kranjske klobase	„	350

Meso, prekajeno, vratina	kg	21—
Prsni vršci	„	17—
Reberca, brez kože . . .	„	19—
Salama, krakavska . . .	„	24—
„ letna	„	21—
„ milanska	„	54—
„ mortadela	„	25—
„ navadna	„	12—
„ ogrska	„	54—
„ pariška	„	22—
„ posebna	„	22—
„ tirolska	„	22—
Slanina, hamburška . . .	„	23—
„ krušna	„	20—
„ papricirana	„	21—
„ prekajena, deb.	„	22—
„ soljena	„	20—
„ tirolska	„	23—
Svinjske glave, brez kosti	„	14—
Svinjski parklji	„	8—
Šunka, domača, kuhana . .	„	45—
„ praška	„	24—
„ zvitá	„	23—

Ribe — pastete

Rusi	kom.	1—
Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala	doza	5—
„ „ „ „ velika	„	8—
Sardine	„	650
„	„	550
„	„	325
„	kom.	125
Slaniki	„	250
Pašteta, jetrna	doza	5—
„ sardelna	„	6—
„ zakuska	„	2—
Guljaž, goveji	„	7—
Vampi	„	7—

Delikatese

Citronat	kg	100—
Naš čaj	zav.	6—
Čaj v dozah	vel. doza	30—
„ „ „ „ mal.	„	17—
„ „ zavitkih	zav.	4—
„ „ „	„	8—
„ „ „	„	950

Čaj v zavitkih	zav.	18—
„ brazilski „Mate“ . . .	„	350
„ odprti	kg	140—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	10—
„ „ 1/10 „	„	450
„ „ 1/20 „	„	250
„ z lešniki	kom.	1—
„ „ „ 1/10 kg	tabl.	650
„ „ „ 1/5 „	„	12—
„ mlečna 1/14 kg	„	5—
„ „ 1/7 „	„	10—
Drobtine	kg	6—
Gorčica	„	17—
„	koz.	650
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Guljaž ekstrakt	zav.	350
Juhan, mali	stekl.	950
„ veliki	„	20—
„ na drobno	dkg	130
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7—
Kakao, holandski	kg	50—
„ I	„	35—
Kapri	„	50—
Keksi v zavitkih	zav.	6—
„ „ „ „ à 1 kg	„	18—
„ na drobno	kg	18—
„ v pločev. dozah	doza	24—
Kruh črn in bel	štruca	2—
Kumarce, kozarec	30— do 56—	
Kvas	kg	38—
Maggi, mali	stekl.	12—
„ srednji	„	1875
„ veliki	„	3150
„ na drobno	dkg	160
„ kocke	kom.	1—
Marmelada, jabolčna . . .	kg	19—
„ „ doza		
à 1 kg	„	20—
Marmelada, marelna . . .	„	29—
„ „ doza		
à 1 kg	„	30—
Marmelada slivna	„	18—
Med, cvetlični	„	1750
„ ajdov	„	1750
„ cvetlični, mali koz.	kom.	11—
„ „ vel. „	„	21—
„ „ mali lonč.	„	150
„ „ sred. „	„	4—
„ „ vel. „	„	7—
Desert šnite	„	1—
Napolitanke, dolge	„	1—
„ „ „	zav.	15—
Oblati	„	15—
Otroški piškoti	„	15—

Ovomaltine, mala . . . doza	10-50
„ srednja . . . „	24—
„ velika . . . „	43—
Paradižniki, $\frac{1}{8}$ kg . . . „	4-25
„ $\frac{1}{2}$ „ . . . „	10—
„ 1 „ . . . „	19—
Sir, Jason kom.	1-25
„ „ škatl.	7—
„ emendolski, la . . . kg	27—
„ Parmezan „	75—
„ stiški „	26—
„ trapistovski „	20—
„ edamski „	27—
Soda, jedilna „	20—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding zav.	2-50
Čokoladna krema . . . „	3-50
Čokoladni prašek za puding „	2-80
Malinov prašek za puding „	2-50
Mandelnov prašek za puding „	2-50
Pecilni prašek „	1—
Pripomoček za vkuhanje „	2—
Rumenilo „	1—
Vanilijeva krema „	3—
Vanilijin prašek za puding „	2-50
Vanilijin sladkor „	1—
Zmes za šartelj „	12—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . zav.	3—
Ingver „	3—
Janež „	2-50
Kamilce kg	30—
Klinčki (žbice), celi in zmleti zav.	2-50
Korjander „	2-50
Kumna „	2-50
Lavorjevo listje „	1—
„ zrnje „	1—
Majaron kg	65—
Muškatov cvet zav.	3—
Muškatovi orehi kom.	—60
Paprika, huda zav.	3—
„ sladka „	3—
Piment, cel in zmlet . . „	2-50
Poper, „ „ „ „ „	3—
Vanilija v šibkah velika kom.	3—
Žafran zav.	1—

Tekočine

Kis za vlaganje l	4—
„ nav., dvojno močni . . „	3-50
„ vinski „	5—
Olje, bučno „	14—
„ italijansko „	20—

„ namizno l	14—
„ olivno „	19—
„ „ la „Medicinal“ „	22—
Francosko žganje, mala stekl.	10—
„ „ srednja „	24—
„ „ velika „	48—
Brandy, à 0'17 l „	—
„ „ 0'35 l „	28—
„ „ 0'70 l „	46—
Liker, Balkan, grenki . . l	42—
„ „ sladki „	42—
„ Pelinkovec „	37—
„ razni „	38—
Rum la, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	34—
„ la, „ 1 l „	58—
„ Ila, „ $\frac{1}{2}$ l „	24—
Esenca za liker „	5—
Rumova esenca „	8—
Žganje, borovničar, à $\frac{1}{2}$ l „	24—
„ brinjevec, „ $\frac{1}{2}$ l „	21—
„ hruševac, „ $\frac{1}{2}$ l „	21—
„ slivovka, „ $\frac{1}{2}$ l „	19-50
„ tropinovec, „ $\frac{1}{2}$ l „	21—
Vino, belo, štajersko . . l	12—
„ Muškat. Silvanec . . „	14—
„ Hamburger „	14—
„ Zupsko, črno „	12—
„ cviček „	10—
„ belo, dalmatinsko . . „	—
„ Opolo „	—
„ Prošek „	26—
„ Vermut „	30—
Malinovec, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	14—
„ odprti kg	18—
Radenska voda $\frac{14}{10}$ l . . . stekl.	7—
„ „ $\frac{1}{2}$ l „	3-50
Rogaška voda $\frac{14}{10}$ l . . . „	7—
„ „ Donati 1 l „	6-50
Grenka voda Fr. Jožefova „	11—

Potrebščine za perilo

Mila

Hubertus, sivo kg	9—
„ navadno „	11—
„ terpeintin „	12—
Merima „	12—
Sunlight zav.	2—
Schicht, navadno kg	12—
„ terpeintin „	13—
Zlatorog, navadno „	11-50
„ terpeintin „	13—

Pralni praški

„Ena“, milne luske . . . kg	35—
„Henko“ soda zav.	2-50
Lux „	4-50
Perion „	4-50
Persil „	5—
Radion „	5-25
Snežinka „	4-50

Ženska hvala zav.	2-50
Radost peric „	2-50
Teksil „	2-50

Druge potrebščine

Soda za pranje kg	2—
Lug „	3-75
Boraks zav.	2-50
„ carski škatl.	5-75
Škrob rižev „	5—
„ „ zav.	1-50
Plavilo v kockah „	2-50
Plavilni papir „	1-50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13—
„ „ „ vel. „	14—
Pralni stroji, pločev. mali „	15—
„ „ „ vel. „	17—
Vrvi za perilo . . . 15 m	Cene po kvaliteti
„ „ „ . . . 20 m	
„ „ „ . . . 25 m	
„ „ „ . . . 30 m	
„ „ „ . . . 35 m	
„ „ „ . . . 40 m	20—
Obešalniki za sušenje perila kom.	
Ščipalka za perilo „	

Toaletni predmeti

Milo, Bobi malo kom.	2—
„ „ veliko „	4—
„ Favorit „	8—
„ 7 cvetic „	7-50
„ Glicerini „	5, 9
„ kopalno . . . vel. „	12—
„ kopalno . . . mal. „	7-50
„ Karbol „	4—
„ mandelnovo „	6-50
„ Marija „	10—
„ Olivia mali „	4-50
„ „ vel. „	7—
„ domače „	4-50
„ Osiris „	6—
„ otroško „	8—
„ za roke „	4-50
„ Speick „	8—
„ za britje la „	8—
„ „ „ Ila tuba	2-50
Cimean „	6-50
Chlorodont „	6-50
Doromat „	8-50
Kalodont mala „	6-50
„ vel. „	12—
Odol mala stekl.	22—
„ sred. „	35—
„ vel. „	65—
Olje, orehovo, pristno . . „	8—
Olje za sončenje in ma- sažo „	6—
Ustna voda Cimean . . . „	18—
Kolonska voda . . . mala „	13—
„ „ . . . vel. „	24—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Esencia za kolonsko vodo	stekl.	16—
Krema za kožo Cimean	doza	10—
Krema za kožo Elida	nočna tuba	13—
Krema za kožo Elida	dnevna	12—
Nivea krema	doza	10—
Uran		10—
Parfum	stekl.	16—
Puder Elida	škatl.	10—
Vazelin	doza	6—
Šampon	zav.	3—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	5—
"	sred.	6—
"	vel.	12—
"	rjava	5—
"	rumena	5—
"	bela	5—
"	sortirana	3—
Mast za čevlje, črna		4—
"	rjava	4—
Belin		2—
Olje za mazanje podplato	stekl.	8—
Krtače za blato	kom.	4—
"	mazanje	150—
"	svetljenje	12—
Vežalke, črne, kratke	par	125—
"	srednje	150—
"	dolge	175—
"	rjave, kratke	125—
"	srednje	150—
"	dolge	175—
"	usnjene, črne	2—
"	rjave	2—

Razno

Brusači	kom.	13—
Celofan, papir	zav.	250—
Čistilo za parkete	mal. doza	10—
"	vel.	20—
Črnilo	stekl.	3—
Flit	mal. doza	16—
"	vel.	29—
"	s škropilko	kart. 51—
"	škropilka	kom. 22—
Grafit		—50
Hobby, prašek	zav.	4—
Kadilo	kg	30—
Kolofonija		750—
Kladiva za meso	kom.	12—
Kolesa moška, kromirana	1150—do1450—	
"	damska, kromir.	1150—do1550—
"	moška, poniklj.	kom. 1200—
Plašči za kolesa		60—
Zračnice za kolesa		16—
Likalit	zav.	3—
Krtače za obleko	kom.	16—
"	parkete	27—

Krtače za ribanje	kom.	4—
"	la	5—
Krtače za roke		250—
"	roke, dvostr.	5—
"	zobe, male	8—
"	velike	12—
„Mali sadjar“	knjiga	5—
„Mali vrtnar“		5—
Metle, male	kom.	650—
"	velike	10—
Metlice, otroške		550—
"	za obleko	6—
"	posodo	150—
Morska trava la	kg	4—
Muholovci	kom.	75—
Nagrobne lučke	kart.	10—
"	v keram.	
lončkih	kom.	375—
Nočne lučke	škatl.	175—
Obešalniki, mali	kom.	250—
Olje za šivalne stroje	stekl.	4—
Omela, bombažna	kom.	32—
"	mala	12—
"	za parkete	24—
Omelčka za čiščenje steklenic		750 do 15—
Pasta za peči	škatl.	3—
Peharji, srednji	kom.	4—
"	veliki	450—
Peresniki		2—
Pergament papir	pola	1—
Pesek za email posodo	zav.	1—
"		150—
"		2—
"	alum.	250—
Pile, trioglate srednje	kom.	5—
"	velike	550—
"	plošnate, male	950—
"	srednje	11—
"	velike	13—
Platn. vreč. za ca 8 kg		5—
"	15 kg	8—
"	25 kg	1150—
"	45 kg	1650—
Prašek za čiščenje zlata		
in srebra	zav.	325—
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki la		16— do 49—
"	Ila	kom. 10—
"	IIIa (slama)	" 4—
Prijatelj gospodinj (za štedilnik)		110—
Rahljači, brez ročaja		12—
"	z ročajem	15—
Semena zelenjadna	zav.	1—
"	cvetlična	1—
"	grah, fižol	1—
Sidol	kom.	550—
Svitol		480—
Sita patent		20—
Snažilne gobice za posodo		150—

Solnice, lesene	kom.	9—
Stručnice, male		6—
"	velike	8—
"	srednje	7—
Sukanec, bel, črn		
št. 10—12	valj.	450—
Sukanec, bel, črn		
št. 16—36		350—
"	40—60	275—
Sveče, dolge	zav.	6—
"	kom.	125—
"	kratke	6—
"	kom.	75—
Svinčniki, navadni	kom.	150—
"	tintni	350—
Šivanke	zav.	150—
Šmirkovo platno, belo	pola	150—
"	sivo	2—
Sparklet steklenice	kom.	150—
"	patroni, polni	450—
"	prazni	250—

Sted Regulator obroči:		
160—220 mm		60—
230—240		75—

Sted Regulator plošče:		
18×12 col		115—
21×12		120—
Tepači, mali		8—
"	srednji	13—
"	veliki	18—
Umetno gnojilo	kg	2—
Vim	zav.	250—
Vžigalice		10—
"	škatl.	1—
Zobotrebci	zvez.	25—
Jedilni pribor, navadni, alpaka in kromiran		Po izbiri

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni ceni
"	
"	
"	
Premog, trboveljski, kosovec	
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.